

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017-2019

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Pavla Primasová

Úřad práce ČR a osoby se zdravotním postižením

Praha 2019

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miroslav Kostka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2017-2019

DIPLOMA THESIS

Pavla Primasová

**Labor Office of the Czech Republic and persons with
disabilities**

Prague 2019

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Miroslav Kostka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 2. 2. 2019

Pavla Primasová

Anotace

Diplomová práce se zabývá podpůrnými systémy pro osoby se zdravotním postižením. Cílem práce je zmapovat tyto systémy pro osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání, které jsou poskytovány Úřadem práce ČR na území městské části Praha 3. Dvě základní sledované oblasti jsou podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením a podpora těchto osob prostřednictvím nepojistných dávkových systémů.

Teoretická část práce objasňuje pojem osoba se zdravotním postižením a vymezuje postavení úřadu práce jako instituce. Jsou popsány jednotlivé možnosti podpory v rámci zaměstnanosti – aktivní i pasivní politiky zaměstnanosti i nepojistný dávkový systém.

V praktické části bylo zjišťováno využívání konkrétních prostředků podpory uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením v rámci jednotlivých systémů. Dále byla vyhodnocena provázanost této podpory v rámci systému zaměstnanosti a nepojistných dávkových systémů.

Klíčová slova

Aktivní politika zaměstnanosti, nepojistné sociální dávkové systémy, osoba se zdravotním postižením, pasivní politika zaměstnanosti, Úřad práce České republiky.

Annotation

This diploma thesis focuses on supporting systems for persons with disabilities. The purpose of this thesis is to analyse these systems for this kind of people who are listed in the registration of jobseekers, which is provided by the Labor Office of the Czech Republic located in Prague 3. Two of the basic analysed areas are employment support for persons with disabilities and the support of these people through the non-insurance social benefit system.

The theoretical part of this thesis clarifies the concept of a persons with disabilities itself and defines the status of the Labor Office as an institution. In this part of the thesis a few individual options of the support for disabled people who are looking for a job are described. These are - active and passive policies of employment and also a non-insurance social benefit system.

In the practical part the use of specific models of the support of jobseekers with a disability within these individual systems were examined. Furthermore, there was evaluated the interconnection between this support within the employment systems and the non-insurance social benefit system.

Keywords

Active employment policy, Labor Office of the Czech Republic, non-insurance social benefit systems, passive employment policy, persons with disabilities.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	10
1.1 Vymezení pojmů	10
1.2 Základní legislativa týkající se osob se zdravotním postižením	11
1.3 Osoby se zdravotním postižením v mezinárodních dokumentech	13
1.4 Zdravotní postižení ve vztahu k zaměstnanosti	14
1.4.1 Členění zdravotních postižení	14
1.4.1.1 Mentální postižení	15
1.4.1.2 Smyslová postižení	15
1.4.1.3 Komunikační postižení	16
1.4.1.4 Tělesná postižení	16
1.4.1.5 Pervazivní vývojové poruchy	17
1.4.2 Osoba invalidní	18
1.4.3 Osoba zdravotně znevýhodněná	19
2 ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBIKY	21
2.1 Nepojistné dávkové systémy	21
2.1.1 Dávky státní sociální podpory	21
2.1.1.1 Přídavek na dítě	22
2.1.1.2 Porodné	23
2.1.1.3 Příspěvek na bydlení	24
2.1.1.4 Rodičovský příspěvek	26
2.1.1.5 Pohřebné	27
2.1.2 Dávky a průkazy pro osoby se zdravotním postižením	27
2.1.2.1 Příspěvek na péči	28
2.1.2.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku	30
2.1.2.3 Příspěvek na mobilitu	31
2.1.2.4 Průkaz osoby se zdravotním postižením	32
2.1.3 Dávky pomoci v hmotné nouzi	35
2.1.3.1 Příspěvek na živobytí	36

2.1.3.2	Doplatek na bydlení	37
2.1.3.3	Mimořádná okamžitá pomoc	38
2.2	Zaměstnanost	39
2.2.1	Zaměstnávání osob se zdravotním postižením	40
2.2.1.1	Pracovní rehabilitace	40
2.2.1.2	Chráněný trh práce	41
2.2.1.3	Příspěvky zaměstnavatelům zaměstnávajícím osoby se zdravotním postižením	42
2.2.1.4	Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném trhu práce	43
2.2.2	Aktivní politika zaměstnanosti	43
2.2.2.1	Poradenství	44
2.2.2.2	Rekvalifikace	45
2.2.2.3	Veřejně prospěšné práce	45
2.2.2.4	Společensky účelná pracovní místa	46
2.2.3	Pasivní politika zaměstnanosti	47
	PRAKTICKÁ ČÁST	49
3	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	49
3.1	Cíl výzkumného šetření	49
3.2	Popis zvolené výzkumné metody	49
3.3	Stanovení výzkumných předpokladů a výzkumných otázek	51
3.4	Aktuální situace v ČR a v hlavním městě Praze	52
3.5	Charakteristika kontaktního pracoviště úřadu práce v Praze 3	54
3.6	Charakteristika vzorku	55
4	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	57
4.1	Vyhodnocení dotazníků	57
4.2	Vyhodnocení stanovených předpokladů a výzkumné otázky	68
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
	SEZNAM ZKRATEK	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	80
	SEZNAM PŘÍLOH	82

ÚVOD

„Zvláštní vliv na život člověka má jeho profesní socializace, čímž se rozumí vliv vykonávané pracovní činnosti na osobnost. Větší část svého času stráví dospělý prací. Tato práce utváří většinou pevnou časovou strukturu dne, a proto i života. Postavení v pracovním světě stanoví i sociální hodnotu, tzn. prestiž, která člověku přísluší ve společnosti“¹.

Osobám se zdravotním postižením je spolu s mladistvými, matkami s dětmi do 15 let a osobám nad 50 let věku na úřadu práce věnována zvláštní pozornost. To vychází nejen z povinnosti, kterou České republice ukládají mezinárodní dokumenty, ale i z morální povinnosti společnosti vůči vlastním slabým a zranitelným jedincům.

Všeobecná deklarace lidských práv v článku 23 mimo jiné přiznává každému člověku právo na zaměstnání a je-li třeba právo na doplnění příjmu prostředky sociální ochrany.² Úřad práce při výkonu své činnosti propojuje obě tyto oblasti a to nejen vůči osobám se zdravotním postižením. Jeho úkolem je v co nejvyšší možné míře zaměstnat osoby se zdravotním postižením a pokud se to nedaří na volném trhu práce, využít k podpoře zaměstnání možností aktivní politiky zaměstnanosti. Od roku 2012 úřadu práce přibyl další úkol, který byl do té doby v kompetenci obecních úřadů a úřadů městských částí. Je to výplata nepojistných sociálních dávek. Přestože tuto agendu úřad práce zajišťuje již téměř sedm let, do povědomí veřejnosti se tato skutečnost dostala až v souvislosti s medializovanými případy neschopnosti úřadu práce tyto dávky včasně vyplácet. Výplata sociálních dávek včetně dávek osobám se zdravotním postižením je druhou oblastí činnosti úřadu práce určené pro osoby se zdravotním postižením.

O zaměstnávání osob se zdravotním postižením již bylo napsáno velmi mnoho. O vyplácení dávek těmto osobám velmi málo. O souvislosti těchto dvou faktorů, tedy podpory zaměstnanosti a výplaty nepojistných dávek, neexistují žádné odborné texty. Autorka se proto rozhodla svou diplomovou práci věnovat právě této problematice.

Práce je rozdělena do dvou základních částí - teoretické a praktické. **Teoretická část** představuje komplexní souhrn možností podpory osob se zdravotním postižením, kterou

¹ FÜRST, Maria. *Psychologie*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 151. ISBN 80-7198-199-0.

² ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Všeobecná deklarace lidských práv* [online] © 2018 [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

poskytuje Úřad práce ČR. Tato problematika vychází z desítek právních norem a ustanovení a stává se tak pro běžného občana velmi složitou a nepřehlednou. Autorka práce se ve své praxi často setkává se situacemi, kdy klienti obtížně chápou danou problematiku a požadují srozumitelné vysvětlení. Teoretickou část práce lze považovat za text pojímající celou právní úpravu problematiky v logických souvislostech, doplněnou o komparaci jednotlivých nepojistných sociálních dávek a upozornění na úzká místa ve výkladu zákona. Východiskem pro zpracování se staly nejen právní normy, ale i odborná literatura a odborné internetové zdroje. Teoretickou část lze použít jako manuál pro klienty a pro pracovníky pomáhajících profesí k usnadnění orientace v problematice zaměstnanosti a nepojistných sociálních systémů.

Cílem **praktické části** je zmapovat využívání podpůrných systémů pro osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání, které jsou poskytovány Úřadem práce ČR na území městské části Praha 3. Podpůrnými systémy je myšlena podpora zaměstnanosti osob se zdravotním postižením pomocí aktivní politiky zaměstnanosti a výplata veškerých nepojistných sociálních dávek těmto osobám, tedy nejen těm, které jsou určeny výhradně pro osoby se zdravotním postižením tak, jak jsou popsány v teoretické části. Vedle zmapování systému je cílem práce zjistit, zda existuje vzájemná provázanost těchto dvou systémů, fungujících v rámci jedné organizace – Úřadu práce České republiky.

Zákon o zaměstnanosti umožňuje řešit problematiku zaměstnanosti cíleným programem, kterým „*se rozumí soubor opatření zaměřených ke zvýšení možnosti fyzických osob nebo jejich skupin uplatnit se na trhu práce*“³. Vzhledem k tomu, že v Praze nebyly programy na regionální úrovni realizovány, diplomová práce se tímto institutem nezabývá.

³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 120

TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

1.1 Vymezení pojmu

Pojem osoba se zdravotním postižením není v České republice jednoznačně vymezen. Občas se setkáme i s pojmem osoba zdravotně postižená, osoba zdravotně znevýhodněná, člověk s postižením apod. Je na místě si pamatovat, že ať použijeme jakýkoli pojem, vždy na prvním místě použijeme označení osoba nebo člověk a teprve následně s postižením nebo postižená apod. Pojem zdravotní postižení je vždy nutné chápat v sociálním kontextu, tedy ve vztahu ke konkrétní situaci, ve které se osoba nachází. Novosad uvádí, že Světová zdravotnická organizace definuje zdravotní postižení jako „*částečné nebo úplné omezení schopnosti vykonávat některou činnost či více činností, které je způsobeno poruchou nebo dysfunkcí orgánu*“⁴.

Zákon o zaměstnanosti definuje osoby se zdravotním postižením jako osoby, které jsou orgánem sociální zabezpečení uznány invalidní v I., II., nebo III. stupni nebo jsou osobami zdravotně znevýhodněnými a dále osoby, kterým byl orgánem sociálního zabezpečení před méně než 12 měsíci odebrán status osoby invalidní v I. nebo II. stupni.⁵

Antidiskriminační zákon chápe zdravotním postižení jako „*tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení v oblastech vymezených tímto zákonem; přitom musí jít o dlouhodobé zdravotní postižení, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok*“⁶.

⁴ NOVOSAD, Libor. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. s.12. ISBN 978-80-7367-509-7.

⁵ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů § 67 odst. 2 a 6

⁶ zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) § 3 odst. 2

1.2 Základní legislativa týkající se osob se zdravotním postižením

„Zohlednění zdravotního postižení jako funkční poruchy zdravotního stavu odpovídá mezinárodně uznávaným a používaným hlediskům, stejně jako hlavní zásada, že fyzickým osobám, které jsou zdravotně handicapovány, se při přístupu k zaměstnání i při zaměstnávání samém poskytuje zvýšená pomoc a péče“⁷.

Práva osob se zdravotním postižením jsou zakotvena v Listině základních práv a svobod, kde článek 3 zaručuje základní práva všech bez rozdílu a článek 29 přiznává těmto osobám zvýšenou ochranu na poli pracovně právních vztahů.⁸

Zákoník práce jako právní norma upravující pracovně právní vztahy, v sobě nese ustanovení poskytující ochranu osobám se zdravotním postižením v pracovně právních vztazích. Podle § 103 je zaměstnavatel *„povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání“⁹*. Zaměstnavatel je dále v souladu s ustanovením § 287 povinen projednat s odborovou organizací opatření k vytváření podmínek pro osoby se zdravotním postižením.¹⁰

„V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu a vztahu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů; diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství, otcovství nebo pohlavní identifikace se považuje za diskriminaci z důvodu pohlaví“¹¹.

⁷ BĚLINA, Miroslav et al. *Pracovní právo*. 4. vyd. Praha: 2010. s. 520. ISBN 978-80-7400-186-4

⁸ usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

⁹ zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 103 odst. 5

¹⁰ zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 287

¹¹ zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 16 odst. 2

Osobám se zdravotním postižením je v souladu s ustanovení zákona o zaměstnanosti poskytována zvýšená ochrana na trhu práce.¹² Krajská pobočka úřad práce má povinnost poskytovat osobám se zdravotním postižením pracovní rehabilitaci. Zaměstnavatelům poskytuje po splnění zákonných podmínek příspěvek na zřízení pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením, příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním osoby se zdravotním postižením, příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném trhu práce. Zákon o zaměstnanosti dále ukládá zaměstnavatelům povinnost plnit povinný podíl v zaměstnávání osob se zdravotním postižením.¹³

Osobám se zdravotním postižením musí být na trhu práce věnována zvláštní pozornost a zaměstnavatelé mají zákonnou povinnost přijmout taková opatření, aby tyto osoby nebyly na trhu práce diskriminovány při přijímání do zaměstnání ani dále při výkonu práce a měly přístup např. k pracovnímu poradenství, postupu a vzdělávání. Vytvoření podmínek však nesmí představovat nepřiměřenou zátěž pro zaměstnavatele.¹⁴

Ústředním zákonem upravujícím rovné zacházení a ochranu před diskriminací je antidiskriminační zákon, který vymezuje pojmy přímá a nepřímá diskriminace. *„Nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení se rozumí také odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení“*¹⁵.

¹² zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 67

¹³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 82-84

¹⁴ BĚLINA, M. et al. *Pracovní právo*. Praha: 2010, s. 180. ISBN 978-80-7400-186-4

¹⁵ zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), § 3 odst. 2

1.3 Osoby se zdravotním postižením v mezinárodních dokumentech

Osoby se zdravotním postižením mají velkou podporu v mezinárodních dokumentech, které jim poskytují záruku ochrany práv ve všech oblastech života a tedy i v oblasti zaměstnanosti. Nejvýznamnější organizací v oblasti ochrany lidských práv je Organizace spojených národů (dále jen OSN) založena v roce 1945 ratifikací zakládajícího dokumentu Charty OSN. O tři roky později Valné shromáždění OSN vydává první univerzální dokument upravující lidská práva - Všeobecnou deklaraci lidských práv. Článek 1 a 2 deklarace zaručují všechna práva lidem bez rozdílu, tedy i osobám zdravotně postiženým. Pro tuto práci má největší význam článek 23, který v odstavci 1 uvádí, že „každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti“ a v odstavci 3, že „Každý pracující má právo na spravedlivou a uspokojivou odměnu, která by zajišťovala jemu samému a jeho rodině živobytí odpovídající lidské důstojnosti a která by byla doplněna, kdyby toho bylo třeba, jinými prostředky sociální ochrany“¹⁶.

Deklarace o právech lidí s mentálním postižením z roku 1971 byl první nezávazný dokument vydaný Radou OSN, který se vztahoval přímo k osobám s postižením. Pro nás důležitým je článek 3, který mentálně postiženým mimo jiného přiznává právo pracovat a v následujícím článku 6 jsou tyto osoby chráněny před vykořisťováním, zneužíváním a ponižováním.¹⁷ Následně vznikla potřeba v dokumentech OSN zohlednit i ostatní postižení a tak je 9. prosince 1975 vyhlášena Valným shromážděním OSN Deklarace o právech osob se zdravotním postižením. Rok 1981 byl vyhlášen jako Mezinárodní rok lidí s postižením, což přispělo ke zvýšení povědomí o problematice a výraznému posílení důležitosti otázky práv osob se zdravotním postižením na mezinárodním poli. V roce 1993 se uskutečnila Světová konference o lidských právech, která v tzv. Vídeňské deklaraci vyzvala Valné shromáždění OSN a Hospodářskou a sociální radu, aby ještě téhož roku přijaly návrh Standardních pravidel pro vyrovnání příležitostí pro osoby se

¹⁶ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Všeobecná deklarace lidských práv* [online] © 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

¹⁷ SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM. *Charta práv osob s tělesným postižením* [online] © 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://satan.pdf.cuni.cz/~sasa/spc/texty/odkazy_zakony_deklarace_mp.php

zdravotním postižením.¹⁸ Návrh byl přijat 20. prosince 1993 a přináší celkem 22 pravidel, z nichž je pro tuto práci nejvýznamnější pravidlo č. 7 nazvané Zaměstnanost. V odstavci 2 se uvádí, že „*Státy by měly aktivně podporovat integraci osob se zdravotním postižením do volného zaměstnávání. Tato aktivní podpora by se měla projevit prostřednictvím různých opatření, jako jsou odborná příprava, motivační programy, vyhrazené nebo určené zaměstnání, nebo finanční pomoc podnikům zaměstnávajícím pracovníky se zdravotním postižením. Státy by měly také povzbudit zaměstnavatele, aby provedli přiměřená přizpůsobení osobám se zdravotním postižením*“¹⁹. Pravidla dále vybízí státy k podpoře výroby pomůcek a nástrojů usnadňující osobám se zdravotním postižením přístup na trh práce, podporování kampaní k překonání negativních postojů a předsudků a k celkovému zlepšování pracovního prostředí a dostupnosti trhu práce osobám se zdravotním postižením. Právní úprava v oblasti zaměstnanosti také nesmí vytvářet překážky pro zaměstnávání těchto osob a mít diskriminační charakter.

1.4 Zdravotní postižení ve vztahu k zaměstnanosti

1.4.1 Členění zdravotních postižení

Zdravotní postižení můžeme dělit z několika hledisek. Nejčastější členěním je podle druhu, doby vzniku a intenzity. Podle druhu rozeznáváme postižení mentální, smyslová, tělesná, komunikační a pervazivní poruchy, případně může docházet i ke kombinaci jednotlivých vad. Postižení mohou být vrozená – genetické malformace, komplikovaný porod, perinatální komplikace nebo získaná vlivem onemocnění nebo úrazu. Nutno zdůraznit, že jde o skupinu, která je hlediska charakteru postižení značně heterogenní.

Podle Kuchaře se možnosti zapojení osob se zdravotním postižením „*do pracovního procesu s přechodem na tržní ekonomiku podstatně zhoršily...Na druhé straně se významně změnilo samotné pojmání situace zdravotně postižených...Cílem je proto*

¹⁸ UNITED NATIONALS HUMAN RIGHTS. *Vienna Declaration and Programme of Action* [online]. © OHCHR 1996-2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://ohchr.org/EN/professionalInterest/Pages/Vienna.aspx>

¹⁹ UNITED NATIONALS HUMAN RIGHTS. *Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities* [online]. © OHCHR 1996-2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PersonsWithDisabilities.aspx>

pomoci začlenit zdravotně postižené do společnosti a využít tak jejich pracovního i sociálního potenciálu“²⁰.

1.4.1.1 Mentální postižení

Mezi mentálně postižené, řadíme jedince, jejichž rozumová úroveň se pohybuje dle vyšetření standardizovanými psychologickými testy v pásmu pod IQ 70, jelikož „*většina osob s intelektem pod touto hranicí potřebuje zvláštní péči a ochranu*“²¹. Podle intenzity rozeznáváme mentální postižení lehké, středně těžké, těžké a hluboké. „*Největší skupinu v populaci mentálně handicapovaných osob tvoří jedinci s lehkým stupněm mentální retardace... Pokud potřebují pomoc nebo podporu, jsou pro ně vhodné služby typu chráněného či podporovaného bydlení a podporovaného (příp. chráněného) zaměstnání*“²². Pracovní zařazení je možné pro osoby s lehkým, ev. středně těžkým mentálním postižením za významné podpory státu, církví ev. dalších organizací. Zaměstnání těchto osob na otevřeném trhu práce je spíše výjimkou.

1.4.1.2 Smyslová postižení

Mezi smyslová postižení jsou řazena postižení zraku a sluchu. Nejčastějším zrakovým postižením jsou závažné refrakční vady (krátkozrakost, dalekozrakost, astigmatismus) a zraková onemocnění (glaukom, katarakta, makulární degenerace). Možnost zařazení jedince do pracovního procesu mohou ztěžovat i poruchy zrakového cití – barvoslepost a šeroslepost. Těžká vrozená postižení zraku vedou k poruše řeči, neboť postiženým chybí zraková podoba hlásek. Mezi kompenzační pomůcky pro osoby zrakově postižené patří různé optické pomůcky, speciální hardware a software pro PC, Pichtův psací stroj, diktafony, zvukové pomůcky atp. Sluchová postižení mohou vznikat na základě převodního nebo percepčního postižení. U převodního postižení je postižen převodní aparát vnějšího nebo středního ucha. Toto postižení nikdy nevede k úplné hluchotě. Naopak percepční postižení může způsobovat úplnou hluchotu, neboť se jedná o postižení mozku, konkrétně poškození buněk Cortiho orgánu. Těžká sluchová postižení zasahují i komunikační schopnosti jedince, neboť dochází k opoždění nebo omezení vývoje řeči.

²⁰ KUCHAR, P. *Trh práce*. Praha: Karolinum, 2007. s. 155. ISBN 978-80-246-1383-3

²¹ RABOCH, J. a P. ZVOLSKÝ. *Psychiatrie*. Praha: Galén 2001, s. 342. ISBN 80-7262-140-8.

²² SLOWIK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. s. 118. ISBN 978-80-247-1733-3

Dopady sluchového postižení zmírňují naslouchadla a další kompenzační pomůcky, jako světelná signalizace domovního zvonku a telefonního zvonění, světelný a vibrační budík apod. „Zajímavou možností je využití tzv. kochleárních implantátů, které elektricky stimulují přímo sluchový nerv tak, aby byl vyvolán sluchový vjem“²³. Osoby s těžkým sluchovým postižením využívají alternativní způsoby dorozumívání například v podobě znakové řeči.

1.4.1.3 Komunikační postižení

V současné době je věnována velká pozornost prevenci a nápravě komunikačních vad prostřednictvím logopedické péče. „Logopedická intervence je v České republice aktuálně poskytována v rámci tří resortů; ministerstva zdravotnictví, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a ministerstva práce a sociální věci. Může být zajišťována v zařízeních státních (na klinikách nebo odděleních nemocnic...), v zařízeních soukromých (... praxi privátních logopedů), v zařízeních nestátních (charitativních, církevních, městských)“²⁴ ve zdravotnických zařízeních ale i ve školách. Samostatně však může logopedickou péči poskytovat pouze klinický logoped. U dospělých jedinců se nejčastěji setkáváme se symptomatickými poruchami řeči, které jsou důsledkem jiného dominantního postižení nejčastěji sluchového, zrakového ev. tělesného. Mezi poruchy řeči dále řadíme koktavost – poruchu plynulosti řeči, afázii – ztrátu vyvinutých schopností řeči v důsledku organického poškození mozku, nebo mutismus – oněmění v důsledku psychického prožitku.

1.4.1.4 Tělesná postižení

Osoby s tělesným postižením tvoří největší skupinu osob se zdravotním postižením v evidenci úřadu práce. Jedná se nesourodou skupinu mnoha různých postižení. Jak bylo v úvodu kapitoly zmíněno, může se jednat o postižení vrozená, kterým jsou například obrny způsobené zasažením centrálního nervového systému. Rozeznáváme diparézy - kdy dochází k ochrnutí dolních končetin a zasažení jemné motoriky rukou, hemiparézy – ochrnutí pravé nebo levé části těla, kvadruparézy – ochrnutí všech končetin a narušení

²³ SLOWIK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. s. 75. ISBN 978-80-247-1733-3.

²⁴ MICHALÍK, J. et. al. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. s. 466. 978-80-7367-859-3

hybnosti svalů úst. Úplnému ochrnutí těla se nazývá plegie. Nejtěžší formou postižení je tedy kvadruplegie.

Vlivem defektu kloubů a ortopedických vad dochází k oslabení hybného aparátu případně k vybočení páteře (skoliózám, kyfózám nebo lordózám), které v nejtěžších formách již neumožňuje jedinci návrat do původního vzpřímeného postavení. Mezi tělesné defekty patří i amputace, tedy umělé oddělení některé části těla.

K významnému poklesu výkonnosti a schopností jedince dochází i vlivem chronických onemocnění. Kardiovaskulární onemocnění - vrozené srdeční vady, ischemická choroba srdeční, angina pectoris způsobují zvýšenou únavu a dušnost. „*Epilepsie je nejrozšířenější ze záchvatových onemocnění. Epilepsií trpí 0,5 – 2 % populace*“²⁵. Jedná se o chronické postižení mozkové tkáně. V důsledku elektrických výbojů dochází k epileptickým záchvatům. Nemocný musí dodržovat léčebný režim a nesmí vykonávat některá povolání, např. nesmí pracovat v noci, mít fyzickou zátěž, řídit motorová vozidla. „*Jedním z nejrozšířenějších chronických onemocnění, která bychom mohli označit i za civilizační choroby jsou alergie a s nimi související průduškové astma*“²⁶. Při záchvatu dochází k zúžení průdušek, dušnosti a následnému vyčerpání organismu.

1.4.1.5 Pervazivní vývojové poruchy

Příčiny vzniku pervazivních vývojových poruch nejsou dosud zcela známy, předpokládá se však, že vznikají na neurobiologickém podkladě. Vyznačují se typickou triádou příznaků: porucha sociální souhry, komunikace, myšlení a představivosti. Slovo pervazivní znamená „všeprostupující“, neboť prostupuje celou osobností jedince a ovlivňuje všechny její složky: myšlení, emoce, volní jednání atd.

Podle mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize jsou vývojové pervazivní poruchy označeny diagnózou F 84.²⁷ Hartl uvádí, že se jedná o skupinu poruch, „*kteřé se projevují*

²⁵ FISCHER, L. et. al. *Speciální pedagogika*, Praha: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2014. s. 106. ISBN 978-80-7387-792-7.

²⁶ FISCHER, L. et. al. *Speciální pedagogika*, Praha: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2014. s. 113. ISBN 978-80-7387-792-7.

²⁷ ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR, *MNK – 10* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

zhoršenou společenskou komunikací a stereotypně se opakujícím souborem zájmů a aktivit; prostupují všemi situacemi“²⁸.

Mezi pevnějším vývojovým poruchám řadíme dětský autismus. Dětský proto, že se projevuje vždy do 3 let věku dítěte. Vzhledem k tomu, že poruchu nelze léčit a je tedy trvalá, diagnózou trpí jedinci všech věkových kategorií. Dále sem řadíme atypický autismus – u jedince není přítomna některá složka typické triády, Rettův syndrom – který postihuje pouze dívky a ženy, Aspergerův syndrom – inteligence jedinců se pohybuje v pásmu průměru, výjimečně nadprůměru. Z hlediska zaměstnanosti mají osoby trpící Aspergerovým syndromem nejpříznivější možnost uplatnění na trhu práce ze všech osob trpících některou z pevnějších poruch.

1.4.2 Osoba invalidní

Hlavním kritériem pro posouzení invalidity je určení poklesu schopnosti osoby vykonávat výdělečnou činnost. Součástí hodnocení je zejména posouzení, zda jde o trvalou ztrátu pracovních schopností a míru adaptace osoby na zdravotní postižení. Svou roli zde sehrává i míra stabilizace zdravotního stavu. Zákon o důchodovém pojištění rozeznává celkem tři stupně invalidity a to v závislosti na míře ztráty pracovních schopností.²⁹

„Pracovní schopností se rozumí schopnost pojištěnce vykonávat výdělečnou činnost odpovídající jeho tělesným, smyslovým a duševním schopnostem, s přihlédnutím k dosaženému vzdělání, zkušenostem a znalostem a předchozím výdělečným činnostem. Poklesem pracovní schopnosti se rozumí pokles schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku omezení tělesných, smyslových a duševních schopností ve srovnání se stavem, který byl u pojištěnce před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu“³⁰.

²⁸ HARTL, P. a H. HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*, 1. Opravené vydání Praha: GRADA, 2004. s. 439. ISBN 80-7178-303-X.

²⁹ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů, § 38 a 39

³⁰ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů, § 39 odst. 3

Tabulka 1: Přehled stupňů invalidity

Stupeň invalidity	% míra poklesu pracovních schopností
I.	35 - 49
II.	50 - 69
III.	70 a více

Zdroj: zákon o důchodovém pojištění ³¹, vlastní zpracování

Invaliditu osoba při zprostředkování zaměstnání úřadu práce dokládá posudkem nebo potvrzením orgánu sociálního zabezpečení. Přiznání invalidity I. - III. nezakládá automaticky poživateli nárok na výplatu invalidního důchodu. Podmínky doby pojištění a výši invalidního důchodu stanoví zákon.

1.4.3 Osoba zdravotně znevýhodněná

Osobou zdravotně znevýhodněnou bude na základě žádosti „*uznán občan, který má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale jeho schopnost být nebo zůstat pracovním členem, vykonávat dosavadní povolání nebo využívat dosavadní kvalifikaci či získat novou, je podstatně omezena. Příčinou tohoto omezení je dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který má podle poznatků lékařské vědy trvat déle než rok a podstatně omezuje tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti a tím i schopnost pracovního uplatnění*“³². Osobou zdravotně znevýhodněnou nemůže být osoba uznaná invalidní v I., II. nebo III. stupni. Institut osoby zdravotně znevýhodněné je zakotven v § 67 zákona o zaměstnanosti.³³

Důsledkem novelizací zákona v minulosti došlo k situaci, kdy tato kategorie ze zákona na tři roky vymizela s odůvodnění, že osoba zdravotně znevýhodněná nepotřebuje úpravu pracoviště a pracovních podmínek na pracovišti a v návaznosti na skutečnost, že úřady práce mají povinnost při zprostředkování zaměstnání přihlížet ke zdravotnímu stavu uchazeče o zaměstnání. Následně se ukázalo, že toto pojetí značně ztížilo přístup

³¹ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů, § 39

³² ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Osoby zdravotně znevýhodněné* [online] © 2018 [cit. 9.8.2018]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/ozz/>

³³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 67 odst. 2 písm. c)

k pracovním příležitostem osobám, které nejsou uznány osobami invalidními, ale jejich zdravotní stav je dlouhodobě nepříznivý. S účinností od 1. ledna 2015 vstupuje v platnost novela zákona o zaměstnanosti, která opět definuje pojem osoba zdravotně znevýhodněná a umožňuje tak vyšší ochranu zaměstnancům - osob zdravotně znevýhodněných.³⁴ Smyslem opětovného zavedení statusu osob zdravotně znevýhodněných je ztraktivnit zaměstnávání těchto osob a tím zlepšit jejich uplatnění na trhu práce. Skutečnost, že osoba je osobou zdravotně znevýhodněnou se dokládá úřadu práce v souvislosti se zprostředkováním zaměstnání potvrzením nebo rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení.³⁵ „*Občan, jemuž bude přiznán status osoby se zdravotním znevýhodněním, tímto aktem nezíská žádný nárok na poskytování peněžního příspěvku či dávky*“³⁶.

³⁴ Zákon č. 136/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 67 odstavec 5 písm. b)

³⁶ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, *Osoby zdravotně znevýhodněné*, [online] © 2018 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/ozz/>

2 ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY

Úřad práce České republiky je zřízen zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. Má celostátní působnost a nadřízeným orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Úřad práce je členěn na generální ředitelství, 14 krajských poboček, která zastřešují jednotlivá kontaktní pracoviště.³⁷ V čele úřadu stojí generální ředitelka. Výkon činnosti je směřován do dvou základních oblastí a tím jsou nepojistné dávkové systémy, které plní úkoly v oblasti státní sociální podpory, dávek péstounské péče, dávek pro osoby se zdravotním postižením a dávek pomoci v hmotné nouzi a dále oblast zaměstnanosti a ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele. Mimo toto členění stojí ještě oddělení inspekce poskytování sociálně-právní ochrany.

2.1 Nepojistné dávkové systémy

Orgány, které vykonávají státní správu v oblasti nepojistných sociálních dávek jsou: Ministerstvo práce a sociálních věcí a krajské pobočky úřadu práce. O nároku na dávku rozhoduje příslušná krajská pobočka úřadu práce prostřednictvím svých kontaktních pracovišť ve správním řízení. Místní příslušnost je až na zákonem stanovené výjimky dána trvalým pobytem žadatele.

2.1.1 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou převážně určeny pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, případně přímo nezaopatřeným dětem. Právní normou upravující tuto problematiku je zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. „*Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích....*“³⁸.

Dávky se poskytují jednak v závislosti na výši příjmů, nezjišťuje se však majetek rodiny, ale pouze příjmy občanů (mají tedy výrazně sociální charakter), jednak bez ohledu

³⁷ ÚŘAD PRÁCE ČR. *Organizační řád úřadu práce* [online] © 2018 [cit. 2018-08-28]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp>

³⁸ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § odst. 1

na výši příjmů (zde se sociální charakter dávek stírá; jedná se o jakýsi příspěvek státu občanům při určitých sociálních událostech).³⁹ Dávky závislé na výši příjmu jsou přídavek na dítě, porodné a příspěvek na bydlení. Dávky ostatní jsou rodičovský příspěvek a pohřebné.

„Systém státní sociální podpory chápe rodinu jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti. Za nezaopatřené dítě je považováno dítě do skončení povinné školní docházky a dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání, nebo je zdravotně postižené, nejdéle však do 26 let. U příspěvku na bydlení jsou společně posuzovány všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu, podmínka společné domácnosti se nevyžaduje“⁴⁰.

2.1.1.1 Přídavek na dítě

„Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70“⁴¹.

Za nezaopatřené dítě se podle zákona o státní sociální podpoře považuje dítě do skončení povinné školní docházky, nejdéle do však 26 let, které se soustavně připravuje na budoucí povolání, ze zdravotních důvodů se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost. Zákon dále stanoví, že nezaopatřeným dítětem ve vztahu k dávkám státní sociální podpory je i dítě, které je mladší 18 let, ukončilo školní docházku a je vedeno v evidenci uchazečů o zaměstnání bez nároku na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci.⁴²

Rozhodným příjmem se rozumí příjem na kalendářní čtvrtletí přepočtený průměrem na jeden měsíc. Co vše se do příjmu zahrnuje, uvádí velmi obsáhlé ustanovení § 5 zákona o státní sociální podpoře.⁴³

Oprávněnou osobou je vždy dítě, jak plyne již ze samotného názvu dávky. Dítěti je však vyplácena pouze v případě, že dosáhlo zletilosti, v opačném případě je vyplácena zákonnému zástupci nebo osobě, která má dítě v plném přímém zaopatření. Pokud je

³⁹ GREGOROVÁ, Z. et. al. *Sociální zabezpečení* 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2005. ISBN 80-210-3686-9 (Masarykova univerzita Brno) ISBN 80-7239-176-3 (Doplňk Brno) s. 257

⁴⁰ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Sociální tematika* [online] © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>

⁴¹ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 17

⁴² zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 11

⁴³ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů § 5

takových osob více, je dávka vyplácena na základě dohody mezi těmito osobami. Nedojde-li k dohodě, osobu určí úřad příslušný k rozhodování.⁴⁴

Tabulka 2: Výše přídavku a dítě

Částka	Věková hranice
500 Kč	do 6 let
610 Kč	od 6 do 15 let
700 Kč	od 15 do 26 let

Zdroj: zákon o státní sociální podpoře⁴⁵, vlastní zpracování

Od 1. ledna 2018 se v rámci podpory rodin s nízkými příjmy navyšují částky uvedené v tabulce 2 o 300 Kč v případě, že je v rodině příjem ze závislé nebo samostatné výdělečné činnosti alespoň ve výši životního minima jednotlivce (v současné době 3 410 Kč) a náhrad z tohoto příjmu plynoucích a dále při pobírání příspěvku na péči o osobu mladší 18 let, nebo rodičovského příspěvku čerpaného po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství. Přídatek na dítě je vyplácen zpětně za předchozí měsíc.⁴⁶

Za rodinu, tzn. okruh společně posuzovaných osob, se pro účely řízení o přídavku na dítě zpravidla považuje nezaopatřené dítě a jeho rodiče, případně nezaopatřené dítě, rodič a jeho partner, je-li dítě svěřeno do péče tomuto rodiči. Obdobně je postupováno v případě svěřením dítě do péče nahrazující péči rodičů. Podrobně stanovuje okruh společně posuzovaných osob § 7 zákona o státní sociální podpoře.⁴⁷

2.1.1.2 Porodné

„Nárok na porodné má žena, která porodila své první nebo druhé živé dítě, nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70“⁴⁸. Nárok na porodné vzniká i převzetím dítěte do jednoho roku věku

⁴⁴ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 19

⁴⁵ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 18

⁴⁶ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů § 18, odst. 2 a 3, § 57, zákon č. 110/2006 o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů § 2.

⁴⁷ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů § 7

⁴⁸ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 44

do trvalé péče, porodné však může být vyplaceno celkem pouze dvakrát. Nárok lze uplatnit do 1 roku věku dítěte respektive do 1 roku od převzetí dítěte do trvalé péče. Rozhodným obdobím pro zjištění příjmu je kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo nebo bylo převzato do trvalé péče. Výše porodného činí 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě.⁴⁹ Smyslem této sociální dávky je „jednorázově přispět rodině ke krytí zvýšených nákladů vzniklých v souvislosti s narozením dítěte“⁵⁰.

2.1.1.3 Příspěvek na bydlení

Přestože jsou dávky státní sociální podpory převážně určeny pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, jak je uvedeno v úvodu této kapitoly, ve velkých městech a zejména v hlavním městě je nejmasivněji vyplácenou dávkou státní sociální podpory příspěvek na bydlení. Tato dávka může být vyplácena všem žadatelům, kteří na ni splní nárok bez ohledu na to, zda se v rodině vyskytují nezaopatřené děti či nikoli. Kromě rodin s dětmi jsou častými žadateli senioři, osoby žijící osamoceně a osoby se zdravotním postižením. Tato situace je důsledkem nárůstu cen nemovitostí a s tím souvisejícím nárůstem cen bydlení v nájemních bytech a postupující trend ve společnosti, kdy osoby žijí samy a přestože mají příjmy, jejich náklady na bydlení často vysoce převyšují jednu třetinu jejich příjmů. „Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, jestliže

a) jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a

b) součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení“⁵¹.

Minimálním příjmem, který se pro účely příspěvku na bydlení započítává je částka životního minima a to i v případě, že rodina tohoto příjmu fakticky nedosáhla. Zde je na místě upozornit na skutečnost, že nárok na bydlení nesplní osoba, která má uzavřenou

⁴⁹ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpora, ve znění pozdějších předpisů, § 44 až 46

⁵⁰ KERBS, V. a kol.: *Sociální politika*. Přepřacované a aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 282, ISBN 978-80-7357-585-4

⁵¹ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpora, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 1

podnájemní smlouvu a to i v případě, že splní zbývající podmínky trvalého bydliště v předmětném bytě a poměru příjmů a nákladů na bydlení jak je uvedeno výše.

Náklady na bydlení se pro účely rozhodování o nároku na příspěvek na bydlení rozumí nájemné a náklady s bydlením spojené (platby za dodávky plynu, elektřiny, tepla, odvoz odpadu apod.) V družstevních bytech a bytech v osobním vlastnictví se místo nájemného započítávají tzv. srovnatelné náklady, jejichž výši stanoví zákon a pohybují se v částkách od 1 988 Kč do 4 291 Kč, od 1.1.2019 v částkách 2 050 Kč až 4 424 Kč, podle počtu osob v rodině.⁵² Náklady na bydlení se podle zákona o státní sociální podpoře stanoví „jako jejich průměr za kalendářní čtvrtletí bezprostředně předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje“⁵³.

Tabulka 3: Normativní náklady na bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
Jedna	7870	6227	5928	5036	4844
Dvě	11186	8938	8530	7308	7046
Tři	15116	12176	11642	10045	9702
čtyři a více	18827	15282	14639	12712	12299

Zdroj: zákon o státní sociální podpoře⁵⁴

⁵² zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 25 odst. 1

⁵³ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 24 odst. 3

⁵⁴ zákon č. 117/1995 Sb. státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 26 odst. 1 písmeno a)

Tabulka č. 4: Normativní náklady na bydlení v bytech v družstevním a osobním vlastnictví

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	více než 100000	50000 - 99999	10000 - 49999	do 9999
Jedna	4420	4420	4420	4420	4420
Dvě	6489	6489	6489	6489	6489
Tři	8939	8939	8939	8939	8939
čtyři a více	11298	11298	11298	11298	11298

Zdroj: zákon o státní sociální podpoře⁵⁵

Rozhodný příjem je u stanovení nároku na příspěvek chápán obdobně jako u stanovení nároku na přídavek na dítě. Za rodinu tedy okruhem společně posuzovaných osob se v řízení o příspěvku na bydlení považují zpravidla osoby, které jsou v předmětném bytě hlášeny k trvalému pobytu. V odůvodněných případech může úřad některou ze společně posuzovaných osob vyloučit.

V případě, že žadatel žádá současně o dávku příspěvek na bydlení i přídavek na dítě je vycházeno ze stejného příjmu, ale rozdílného okruhu společně posuzovaných osob.

2.1.1.4 Rodičovský příspěvek

„Rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 220 000 Kč... V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou 2 či více dětí narozených současně, má tento rodič nárok na 1,5násobek částky 220 000 Kč“⁵⁶. Narodí-li se v rodině další dítě, rodičovský příspěvek

⁵⁵ zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 26 odst. 1 písmeno b)

⁵⁶ zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 30 odst. 1

náleží naposledy v měsíci předcházejícím měsíci, ve kterém se další dítě narodilo a to i tehdy nebyla-li vyčerpána celková částka. Obdobně rodičovský příspěvek náleží i osobě, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Od 1.1.2018 rodičovský příspěvek nenáleží osobě, která převzala dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu.⁵⁷

Měsíční výši rodičovského příspěvku může rodič volit do částky 7 600 Kč, respektive 11 400 Kč u vícerčat, nezávisle na výši denního vyměřovacího základu podle zákona o nemocenském pojištění.⁵⁸ Dále může rodič volit výši rodičovského příspěvku až do výše 70% třicetinásobku denního vyměřovacího základu respektive 1,5 násobku 70% třicetinásobku denního vyměřovacího základu u vícerčat. Změnu výše příspěvku je možné provést nejdříve po třech kalendářních měsících.⁵⁹

2.1.1.5 Pohřebné

Na pohřebné má nárok osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, která byla v den smrti rodičem nezaopatřeného dítěte za podmínky, že zemřelá osoba měla trvalý pobyt na území České republiky.

2.1.2 Dávky a průkazy pro osoby se zdravotním postižením

Oblast dávek pro osoby se zdravotním postižením upravuje zejména zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Přiznání dávek osobám se zdravotním postižením je vázáno na jejich zdravotní stav, jeho stabilizaci a formy možné kompenzace. Jedním z klíčových pojmů, který prostupuje oblast poskytování dávek osobám se zdravotním postižením je pojem „dlouhodobě

⁵⁷ zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 27a

⁵⁸ zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

⁵⁹ zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, § 30 odst. 3 až 5

nepříznivý zdravotní stav“⁶⁰. Jedná se o zdravotní stav, který trvá nebo podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok.⁶⁰

2.1.2.1 Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je sociální dávka určená fyzickým osobám, starším jednoho roku, závislým na pomoci jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Osoba závislá na pomoci jiné fyzické osoby má nárok na příspěvek na péči pouze za předpokladu, že je jí pomoc fyzicky poskytována.⁶¹ Pomoc může poskytovat osoba blízká (rodinní příslušníci), kterým může příspěvek na péči „výrazně zlepšit situaci...., zejména proto, že není nadále omezena jejich výdělečná činnost ani není stanovena podmínka celodenní osobní péče“⁶² nebo asistent sociálních služeb, se kterým musí mít závislá osoba uzavřenou smlouvu o poskytování pomoci. Pomoc dále mohou poskytovat dětský domov, speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu nebo registrovaný poskytovatel sociálních služeb.⁶³

Žadatelem o dávku je závislá osoba. Zákon o sociálních službách přináší změnu v pojetí oprávněné osoby. Dřívější právní úprava poskytovala sociální pomoc prostřednictvím sociálních dávek osobám pečujícím. Současná podoba zákona o sociálních službách poskytuje sociální pomoc osobám závislým a dává jim možnost samostatně rozhodovat, jaké služby si za příspěvek „zakoupí“. Je to jistě dobrá myšlenka, nicméně emancipovaně ji využít je schopno jen malé procento uživatelů a to právě z důvodu nepříznivého zdravotního stavu – fyzického i psychického.

Posouzení závislosti osoby provádí příslušná správa sociálního zabezpečení na základě žádosti kontaktního pracoviště úřadu práce. Součástí žádosti je provedené sociální šetření v přirozeném prostředí žadatele. Posudek je pak podkladem pro vydání rozhodnutí příslušnou krajskou pobočkou úřadu práce.⁶⁴ „Při posuzování stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat tyto základní životní potřeby: mobilita, orientace,

⁶⁰ Srov. zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 3, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 3 písm. c)

⁶¹ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 7 a 8

⁶² MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. s. 42. ISBN 978-80-7367-310-9

⁶³ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 6, § 83

⁶⁴ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 13 odst. 2, § 25 odst. 4

*komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost*⁶⁵. Neschopnost zvládat výše uvedené životní potřeby musí mít vždy přímou souvislost se zdravotním stavem posuzované osoby za předpokladu využití všech dostupných kompenzačních pomůcek a medikace.⁶⁶

Uznání stupně závislosti má přímou souvislost s dosažením věku 18 let a počtem nezvládaných základních životních potřeb.

Tabulka č. 5: Stupeň závislosti u osob do 18 let

stupeň závislosti	počet nezvládaných úkonů	výše příspěvku v Kč
I	3	3 300
II	4 - 5	6 600
III	6 - 7	9 900
IV	8 - 9	13 200

Zdroj: zákon o sociálních službách⁶⁷, vlastní zpracování

Tabulka č. 6: Stupeň závislosti u osob od 18 let

stupeň závislosti	počet nezvládaných úkonů	výše příspěvku
I	3 - 4	880
II	5 - 6	4 400
III	7 - 8	8 800
IV	9 - 10	13 200

Zdroj: zákon o sociálních službách⁶⁸, vlastní zpracování

Příspěvek na péči se zvyšuje u dětí ve věku 4 až 7 let ve stupni závislosti III a IV a nízkopříjmovým skupinám o 2000 Kč mimo výjimek stanovených zákonem.⁶⁹

⁶⁵ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 9

⁶⁶ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 3 a 4

⁶⁷ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 8 odst. 1 § 11 odst. 1

⁶⁸ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 8 odst. 2 § 11 odst. 2

⁶⁹ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 12

2.1.2.2 Příspěvek na zvláštní pomůcku

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba starší jednoho roku, resp. 3 let, resp. 15 let, která má těžkou vadu nosného aparátu nebo těžké sluchové nebo zrakové postižení, který má charakter dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a současně její zdravotní stav nevyklučuje její užívání. Podmínkou přiznání příspěvku je, že zvláštní pomůcka usnadní osobě sebeobsluhu, přístup k informacím a vzdělání, pracovnímu uplatnění nebo sociálnímu kontaktu s okolím.⁷⁰

Osobám s těžkou vadou nosného aparátu může být poskytnut příspěvek na motorové vozidlo a jeho úpravu, nájezdové ližiny, schodolez, schodišťová plošina, stropní zvedací systém, ev. stavební úpravy koupelny a WC, případně rozšíření dveří. Mezi pomůcky pro osoby s těžkým zrakovým postižením, na které je možné poskytnout příspěvek, patří digitální čtecí přístroj s hlasovým výstupem, digitální zápisník s braillovým displejem nebo hlasovým výstupem nebo různé softwary a hardwary pro osobní počítač. Osobám sluchově postiženým se po splnění zákonných podmínek poskytuje příspěvek na speciální výukové programy, elektronické orientační a komunikační pomůcky, zesilovače a světelné signalizace. Osobám těžce mentálně postiženým lze přiznat příspěvek na motorové vozidlo a speciální zádržní systém. Osobám zrakově postiženým je dále možno poskytnout příspěvek na vodící psy.⁷¹ Příspěvek se poskytne „jen na pořízení psa, který byl vycvičen a předán právníkem nebo fyzickou osobou, která je členem mezinárodní organizace sdružující výcvikové školy“⁷². Dovednosti vodícího psa stanovuje prováděcí vyhláška.⁷³

Výše uvedený výčet je orientačního charakteru, zaměřený na nejčastěji využívané pomůcky. Příloha č. 1 prováděcí vyhlášky stanoví seznam druhů a typů zvláštních pomůcek pro osoby se zdravotním postižením v členění podle jednotlivých postižení. „Při rozhodování o poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku, která není uvedena

⁷⁰ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 1 - 4

⁷¹ úplné znění vyhlášky č. 388/2011 Sb. o provádění některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů. Příloha č. 1

⁷² zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 12

⁷³ úplné znění vyhlášky č. 388/2011 Sb. o provádění některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů. Příloha č. 2

v seznamu..., se posuzuje, zda je tato konkrétní zvláštní pomůcka z hlediska využití srovnatelná s druhy a typy zvláštních pomůcek uvedených v seznamu“⁷⁴.

Příspěvek na zvláštní pomůcku je jednorázová dávka, poskytovaná na pomůcku v základním vybavení a s nejnižší ekonomickou náročností, které plně vyhovuje osobě v návaznosti na její zdravotní stav. Maximální výše příspěvků je 200 000 Kč na motorové vozidlo, 400 000 na zdvihací plošiny, u ostatních pomůcek 350 000 Kč. U pomůcek, jejichž cena přesahuje 10 000 Kč je stanovena 10% spoluúčast, minimálně 1000 Kč. Krajská pobočka úřadu práce, která o dávce rozhoduje, může z důvodu nízkých příjmů žadatele a osob společně posuzovaných snížit výši spoluúčasti, minimálně však na 1000 Kč.⁷⁵ „Součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku nesmí v 60 kalendářních měsících po sobě jdoucích přesáhnout částku 800 000 Kč nebo 850 000 Kč, jestliže byl v této době poskytnut příspěvek na zvláštní pomůcku na pořízení svislé zdvihací plošiny nebo šikmé zdvihací plošiny“⁷⁶.

2.1.2.3 Příspěvek na mobilitu

Nárok na příspěvek na mobilitu má osoba starší jednoho roku, které byl přiznán průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“ nebo ZTP/P“ (viz. následující kapitola), nejsou jí poskytovány pobytové sociální služby dle zákona o sociálních službách a opakovaně se v měsíci dopravuje (zde zákon připouští případy hodné zvláštního zřetele).⁷⁷

Od 1. ledna 2018 činí měsíční výše příspěvku na mobilitu 550 Kč a je vyplácena zpětně za předešlý měsíc. Na žádost příjemce může být dávka vyplácena zpětně jednou splátkou za předcházející tři měsíce. Dávka je vyplácena pouze na území České republiky.⁷⁸

⁷⁴ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů § 9 odst. 14

⁷⁵ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů § 9 až § 11.

⁷⁶ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 10 odst. 6

⁷⁷ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 6, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 48-50 a § 52

⁷⁸ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 7 a 19

2.1.2.4 Průkazy osoby se zdravotním postižením

Držitelem průkazu osoby se zdravotním postižením může být pouze osoba starší jednoho roku s tělesným, duševním nebo smyslovým postižením, kdy je předpoklad, že nepříznivý zdravotní stav bude trvat déle než jeden rok. Posouzení zdravotního stavu provádí posudkový lékař příslušné správy sociálního zabezpečení na základě žádosti kontaktního pracoviště úřadu práce.⁷⁹

Na průkaz označený symbolem „TP“ má nárok osoba se středně těžkým postižením hybného aparátu nebo orientace, včetně poruch autistického spektra, která má dobrou schopnost orientace a pohybu v domácím prostředí, v exteriérech je však snížena zejména vlivem nerovností terénu a překážek. Držitel průkazu má nárok na vyhrazené místo k sedění v dopravních prostředcích, které není vázáno na zakoupení místenky a přednostní projednání své záležitosti, pokud vyžaduje dlouhé čekání, zejména stání. Toto neplatí v případě placených a zdravotnických služeb.⁸⁰

Průkaz označený symbolem „ZTP“ je přiznán osobě s těžkým postižením hybného aparátu nebo orientace, včetně poruch autistického spektra, která je schopna orientace a pohybu v domácím prostředí, v exteriérech však pouze s obtížemi a na velmi krátké vzdálenosti. Osobě, která je držitelem průkazu „ZTP“ jsou přiznány výhody držitele průkazu „TP“ a navíc bezplatnou přepravu místní dopravou a 75% slevu na jízdném ve vnitrostátních spojích autobusové a vlakové dopravy.⁸¹

Průkaz se symbolem „ZTP/P“ je přiznán osobě se zvlášť těžkým nebo úplným postižením hybného aparátu nebo orientace v interiéru i exteriérech, včetně poruch autistického spektra. Tyto osoby se zpravidla pohybují jen na invalidním vozíku. Osoba, která je držitelem „ZTP/P“ průkazu má kromě výše uvedených výhod nárok na bezplatnou přepravu průvodce, případně vodícího psa. Může jí být poskytována sleva na vstupném na kulturní a sportovní akce.⁸²

⁷⁹ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 34 odst. 1 a § 35 odst. 3

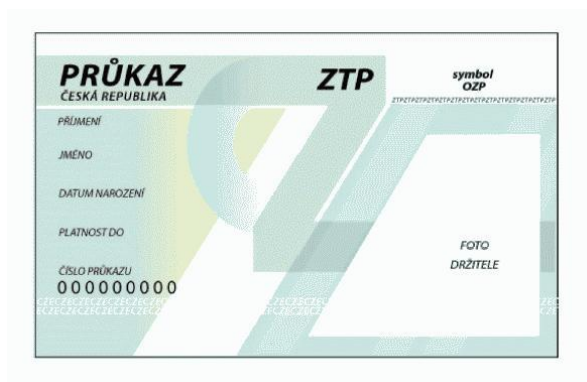
⁸⁰ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 34 odst. 2 a § 36 odst. 1

⁸¹ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 34 odst. 3 a § 36 odst. 2

⁸² zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 34 odst. 4 a § 36 odst. 3

Osoby, které jsou držiteli průkazů osob se zdravotním postižením, mají i další nároky, vyplývající z jiných právních předpisů. Například slevu na daních, osvobození od místních poplatků, poplatků na místních komunikacích a další.

Obrázek 1: vzor průkazu ZTP, přední strana

Obrázek 2: vzor průkazu ZTP, zadní strana

Obrázek 3: Symboly označení osoby se zdravotním postižením s úplnou nebo praktickou hluchotou

Obrázek 4: Symboly označení osoby úplně nebo prakticky nevidomé

Obrázek 5: Symboly označení osoby hluchoslepé

Obrázek 1 -5 zdroj: Příloha č. 3 k vyhlášce č. 388/2011 Sb., cit. 2018-07-15⁸³

⁸³ Příloha č. 3 k vyhlášce č. 388/2011 Sb.: Vzor průkazu a symboly označení osoby se zdravotním postižením. [cit. 2018-07-15]. Přístupný v ASPI, číslo ASPI licence: UX295

2.1.3 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Oblast dávek pomoci v hmotné nouzi upravují dva základní zákony; zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi upravuje zejména podmínky nároku na dávky příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc, částky živobytí, způsob posuzování a výplaty dávek. Podle tohoto zákona se považuje za osobu v hmotné nouzi osoba, jejíž příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí a současně tato osoba nebo osoby splňují další zákonné podmínky s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům, snaze zvýšit si příjem vlastním přičiněním a prací, k uplatnění nároků a prodeji nebo využitím majetku.⁸⁴ Celkové sociální a majetkové poměry zákon chápe jako hodnotu „*movitého a nemovitého majetku vycházejícího z jeho zjištěné ceny, kterého lze využít ihned, popřípadě po určité době, pro zvýšení příjmu a to jak krátkodobě k překlenutí přechodného stavu hmotné nouze, tak dlouhodobě, pokud nelze využít jiné možnosti*“⁸⁵.

Se shora uvedeného vyplývá, že za osobu v hmotné nouzi nelze považovat osobu, která není výdělečně činná a současně není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, nebo bez vážného důvodu odmítla vhodné zaměstnání, případně neplnila další povinnosti uchazeče o zaměstnání.

Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, stanovuje částky životního a existenčního minima jednotlivce a v daném pořadí každé další osoby společně posuzované, způsob posuzování příjmů a zápočtu příjmů ze samostatné výdělečné činnosti.

Opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi se vyplácí v měsíci, na který náleží. Mimořádná okamžitá pomoc se vyplácí bezodkladně.⁸⁶ „*Způsob výplaty určuje plátce dávky tak, že bere v úvahu schopnosti a možnosti osoby v hmotné nouzi s dávkou pomoci v hmotné nouzi hospodařit*“⁸⁷.

⁸⁴ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 2, 11, 12, 13, 14, 24

⁸⁵ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 15 odst. 2

⁸⁶ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 43 odst. 1, 2, 3

⁸⁷ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 43 odst. 5

2.1.3.1 Příspěvek na živobytí

Pro posouzení nároku na příspěvek na živobytí se společně posuzuje příjem a částka živobytí rodičů a nezletilých nezaopatřených dětí, rodičů a nezletilých zaopatřených dětí, rodičů a zletilých zaopatřených dětí, pokud nepatří do jiného okruhu společně posuzovaných osob a společně užívají byt dále manželů nebo partnerů. Do okruhu se zahrnou další osoby, které společně užívají byt a společně uhrazují náklady. Za rodiče se považují i osoby, kterým bylo dítě soudně svěřeno do péče.⁸⁸

Tabulka 7: Částky životního minima společně posuzovaných osob

Osoba v hmotné nouzi	částka v Kč
Jednotlivec	3 410
1. posuzovaná osoba	3 140
další zaopatřená osoba od 15 let	2 830
nezaopatřená osoba 15-29 let	2 450
nezaopatřená osoba 6-15 let	2 140
nezaopatřená osoba do 6 let	1 740

Zdroj: zákon o životním a existenčním minimu⁸⁹, vlastní zpracování

Výše příspěvku na živobytí tvoří rozdíl mezi příjmy rodiny a částkou živobytí rodiny. Příjmy pro účely příspěvku na bydlení se započítávají ve výši 70 – 100 % podle druhu příjmu s tím, že nejvíce zvýhodněny jsou příjmy ze závislé činnosti. Tyto příjmy jsou dále sníženy o přiměřené náklady na bydlení, nejvíce však o 30 %, v Praze o 35 %.⁹⁰

Výplatu „příspěvku na živobytí může určit plátce dávky tak, že nejméně 35% a nejvýše 65 % přiznané dávky bude poskytnuto využitím poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě“⁹¹, obdobným způsobem je dávka vyplácena vždy u příjemců, kteří pobírají dávku déle než 6 měsíců v posledních 12 měsících. Novela zákona o pomoci

⁸⁸ zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, § 4 odst. 1 a 4

⁸⁹ zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů § 3

⁹⁰ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 9 odst. 1 a 2

⁹¹ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 43 odst. 5 písm. a)

v hmotné nouzi účinná od 1.1.2019 zrušila vyplácení dávek tímto způsobem u osob, které jsou poskytovateli pomoci podle zákona o sociálních službách, jsou jim poskytovány pobytové sociální služby, je jim po celý kalendářní měsíc poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení, byla jim pravomocným rozhodnutím soudu omezena svéprávnost, byl jim přiznán příspěvek na péči ve stupni III nebo stupni IV a dále u osob starších 70 let. Novela dále umožnila úřadu práce nevyplácet dávky pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím poukázek v případech, které uzná za případy hodné zvláštního zřetele.⁹²

2.1.3.2 Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je určen osobám, jejichž příjmy jim neumožňují uhradit náklady spojené s bydlením i s poskytnutým příspěvkem na bydlení, nebo pro příspěvek na bydlení nespĺňují podmínky nároku. Doplatek lze v případech hodných zvláštního zřetele poskytnout i při bydlení v jiném než obytném prostoru, stavbě pro individuální rekreaci vlastníkovu nebo v ubytovacím zařízení, splňuje-li prostor standardy kvality bydlení.⁹³ Podmínkou přiznání nároku na doplatek na bydlení je nárok na příspěvek na živobytí, s výjimkou osob, jejich příjem dosáhl nejvýše 1,3 násobku maximálního příjmu pro nárok na příspěvek na bydlení.⁹⁴

Výše doplatku na bydlení:

- Nájemní a podnájemní bydlení, domovy seniorů a další obdobná sociální zařízení – do výše nákladů, která je v místě obvyklá, maximálně do výše normativních nákladů
- Jiný než obytný prostor a ubytovací zařízení – do výše nákladů, která je v místě obvyklá, maximálně 80% normativních nákladů
- Stavby pro individuální rekreaci vlastníkovu - do výše nákladů, která je v místě obvyklá, maximálně 80% normativních nákladů⁹⁵

⁹² zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 43 odst. 5 písm. a)

⁹³ vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁴ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 33 odst. 2

⁹⁵ zákon č. 111/1995 Sb. státní sociální podpora, ve znění pozdějších předpisů, § 26 odst. 1 písmeno a) a b)

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává: nájemné, pravidelné úhrady za služby spojené s užíváním bytu (energie, spotřeba vody, odvoz odpadů, palivo). Výše doplatku na bydlení je vždy snížena o výši příspěvku na bydlení vyplacenou v předcházejícím měsíci a započitatelnou výši příjmů společně posuzovaných osob.⁹⁶

„Doplatek na bydlení nebo jeho část lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nákladů na bydlení, a to tak, že plátce doplatku jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb nebo poskytovateli energií“⁹⁷.

2.1.3.3 Mimořádná okamžitá pomoc

„Prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci může být poskytnuta pomoc v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy je potřeba poskytnout pomoc bezprostředně“⁹⁸. Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví celkem 6 situací, kdy lze tuto jednorázovou dávku poskytnout. Orgán pomoci v hmotné nouzi se při rozhodování řídí platnou legislativou a současně uplatňuje institut tzv. správního uvážení, kdy zhodnocuje všechny okolnosti toho konkrétního případu. Jedná se o mimořádnou událost, kdy je dávka poskytnuta osobě, která není uznána osobou v hmotné nouzi, ale vzhledem k nedostatku finančních prostředků jí hrozí vážná újma na zdraví. Je-li osoba uznána osobou v hmotné nouzi a vzhledem k celkovým sociálním a majetkovým poměrům nemá dostatečné finanční prostředky na úhradu nákladů na opravu nebo pořízení předmětů základní dlouhodobé potřeby, může orgán pomoci v hmotné nouzi přiznat této osobě dávku mimořádné okamžité pomoci. Jedná se zejména o opravu nebo pořízení ledničky, pračky, postele atp. Dále je možné dávku poskytnout osobě v hmotné nouzi na úhradu nákladů na vzdělání a zájmovou činnost nezaopatřeného dítěte např. školní pomůcky, školu v přírodě, úhradu lyžařského výcviku, jazykového kurzů nebo zájmových kroužků. Při rozhodování o dávce mimořádné okamžité pomoci k výše uvedeným účelům se vždy přihlíží k celkovým sociálním a majetkovým poměrům všech společně posuzovaných osob. Existují však situace, kdy orgán pomoci v hmotné nouzi při rozhodování o dávce pomoci v hmotné nouzi ke společně posuzovaným osobám nepřihlíží a to hrozí-li osobě,

⁹⁶ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 34, §35

⁹⁷ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 42 odst. 3

⁹⁸ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Sociální tematika* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/pomoc>

která nesplňuje podmínky pro uznání statusu hmotné nouze vážná újmy na zdraví, nebo osoba v hmotné nouzi nemá dostatek finančních prostředků na úhradu jednorázového výdaje (správní poplatky, úhrada noclehu apod.). Poslední situací je předcházení sociálnímu vyloučení a to zejména u osob propuštěných z výkonu trestu nebo vazby, psychiatrické léčebny nebo léčebny pro léčbu závislostí, z výkonu ústavní nebo ochranné výchovy apod.⁹⁹

2.2 Zaměstnanost

Orgány, vykonávající státní správu v oblasti zaměstnanosti jsou obdobné jako u nepojistných sociálních dávek. Jsou jimi ministerstvo práce a sociálních věcí a krajské pobočky úřadu práce. Právní úprava je zakotvena v zákoně č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, prováděcích vyhláškách č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 519/2004 Sb., o rekvalifikaci uchazečů a zájemců o zaměstnání a o rekvalifikaci zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů a v dalších souvisejících zákonech. Zákon o zaměstnanosti *„upravuje zabezpečování státní politiky zaměstnanosti, jejímž cílem je dosažení plné zaměstnanosti a ochrana proti nezaměstnanosti“*¹⁰⁰. Státní politiku zaměstnanosti tvoří zejména zabezpečování práva na zaměstnání, monitoring trhu práce, uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti, poradenská a zprostředkovatelská činnost, opatření na podporu rovného zacházení, opatření na podporu osob se zdravotním postižením a dalších skupin osob, které mají ztížené postavení na trhu práce, poskytování podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci. Místně příslušná je krajská pobočka úřadu práce podle trvalého pobytu uchazeče, nestanoví-li zákon jinak.¹⁰¹

„Fyzická osoba, které krajská pobočka Úřadu práce poskytuje služby podle tohoto zákona, je povinna krajské pobočce Úřadu práce sdělit údaje o svých zdravotních omezeních v rozsahu potřebném pro vyhledání vhodného zaměstnání, rekvalifikaci a pro

⁹⁹ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 2

¹⁰⁰ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 1

¹⁰¹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 2

stanovení vhodné formy pracovní rehabilitace a dále sdělit, zda je osobou se zdravotním postižením“¹⁰².

2.2.1 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Osobám, které mají znevýhodněné postavení na trhu práce, věnuje úřad práce zvýšenou pozornost. Nejedná se o osoby zdravotně postižené, ale i matky s dětmi, mladistvé apod. S těmito uchazeči úřad sepisuje individuální akční plán. „*Obsahem individuálního akčního plánu je zejména stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Při určování obsahu individuálního akčního plánu se vychází z dosažené kvalifikace, zdravotního stavu, možností a schopností uchazeče o zaměstnání*“¹⁰³. Individuální akční plán je sepisován se všemi uchazeči, kteří jsou v evidenci úřadu práce déle než 5 měsíců. Plnění plánu a poskytování součinnosti při jeho vyhodnocení je povinností uchazeče o zaměstnání.¹⁰⁴

2.2.1.1 Pracovní rehabilitace

„Pracovní rehabilitace připravuje osoby se změněnou pracovní schopností na opětovné vykonávání dřívějšího, nemoci nebo úrazem přerušeno, zaměstnání nebo jinou pracovní činnost, vhodnou pro postiženého se zřetelem k jeho současnému zdravotnímu stavu a pohybovým, dorozumivacím nebo mentálním schopnostem. Je to v podstatě výchovně vzdělávací rehabilitace dospělých“¹⁰⁵.

*„Pracovní rehabilitace je souvislá činnost, zaměřená na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením, kterou na základě její žádosti zabezpečuje úřad práce“*¹⁰⁶. Do systému zaměstnávání osob se zdravotním postižením vstupuje i několik institucí a úřadů, „*se kterými musí člověk aktivně spolupracovat. V případě, že se člověk není schopen samostatně vyznat ve spleti těchto systémů, mu může být poskytnuta*

¹⁰² zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 21 odst. 1

¹⁰³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 33 odst. 2

¹⁰⁴ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 33 odst. 1, 2

¹⁰⁵ KÁBELE, F. et al., *Somatopedie*. Praha: Karolinum. 1993 s. 21. ISBN 80-7066-533-5.

¹⁰⁶ ÚŘAD PRÁCE. *Pracovní rehabilitace* [online] © 2018 [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pha/pracovni_rehabilitace

asistence ze strany sociálních služeb, a to zejména prostřednictvím služby pracovní rehabilitace“¹⁰⁷.

Osobě se zdravotním postižením je stanoven individuální plán pracovní rehabilitace. V rámci pracovní rehabilitace je osobám zdravotně postiženým poskytována poradenská činnost pro volbu povolání a zaměstnání. Pro získání a udržení zaměstnání nebo výdělečné činnosti je poskytována teoretická a praktická příprava. V rámci pracovní rehabilitace úřad práce hradí přímé náklady, režijní náklady, ev. náklady odborného nebo vzdělávacího zařízení. Dále náklady na výbavu, pojištění odpovědnosti a ochranné pracovní prostředky.¹⁰⁸ Teoretická a praktická příprava zahrnuje přípravu k práci, specializované rekvalifikační kurzy, případně přípravu na budoucí povolání. Příprava k práci je prováděna na pracovišti osoby se zdravotním postižením, na pracovních místech pro osoby se zdravotním postižením nebo vzdělávacích zařízeních na základě dohody úřadu práce a fyzické nebo právnické osoby zabezpečující rekvalifikaci. Dohoda musí obsahovat identifikaci smluvních stran, obsah a délku pracovní rehabilitace (maximálně 24 měsíců), místo a způsob provedení a financování, ujednání o závazcích a výpovědi dohody.¹⁰⁹ „*Dokladem o absolvování přípravy k práci je osvědčení vydané právnickou nebo fyzickou osobou, u níž byla příprava k práci prováděna*“¹¹⁰.

2.2.1.2 Chráněný trh práce

Pojem chráněný trh práce je zaveden novelou zákona o zaměstnanosti účinnou od 1.1.2018. Do této doby zákon nerozlišoval volný a chráněný trh práce. „*Chráněný trh práce je tvořen zaměstnavateli, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců a se kterými Úřad práce uzavřel písemnou dohodu o jejich uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce*“¹¹¹.

¹⁰⁷ LIGA LIDSKÝCH PRÁV. *Jde to! Jak na zaměstnávání lidí s postižením* [online] © 2018 [cit. 2018-08-19] Dostupné z: <http://llp.cz/publikace/jde-to-jak-na-zamestnavani-lidi-s-postizenim/>

¹⁰⁸ vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 2-5

¹⁰⁹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 70, 71, 72 odst. 1-3

¹¹⁰ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 72 odst. 4

¹¹¹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 78 odst. 1

2.2.1.3 Příspěvky zaměstnavatelům zaměstnávající osoby se zdravotním postižením

Úřad práce může na základě žádosti zaměstnavatele poskytnout příspěvek na zřízení pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením. Při posuzování žádosti úřad práce vychází z celkového počtu a struktury volných pracovních míst a aktuální situace na regionálním trhu práce. Zohledňována je i celková možnost uplatnění osoby se zdravotním postižením (její vzdělání, věk, schopnosti a dovednosti). Příspěvek je možné poskytnout zaměstnavateli na volném i chráněném trhu práce a může „činit maximálně osminásobek a pro osobu s těžším zdravotním postižením maximálně dvanáctinásobek průměrné mzdy“¹¹², při zaměstnávání více než 9 osob se zdravotním postižením nejvýše desetnásobek a pro osobu s těžším postižením nejvýše čtrnáctinásobek průměrné mzdy. O poskytnutí příspěvku sepisuje úřad práce se zaměstnavatelem dohodu. „Pracovní místo zřízené pro osobu se zdravotním postižením musí být takovou osobou obsazeno po dobu 3 let“¹¹³.

Dalším příspěvkem určeným zaměstnavatelům je příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním osoby se zdravotním postižením. „Pro uplatnění provozních nákladů je zaměstnavatel povinen prokázat, že tyto náklady přímo souvisejí se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Pokud zaměstnavatel tuto skutečnost jednoznačně neprokáže relevantními doklady nelze mu provozní náklady uznat“¹¹⁴. Příspěvek je možné poskytnout na základě dohody uzavřené mezi úřadem práce a zaměstnavatelem do výše vynaložených provozních nákladů nejvýše však 48 000 Kč na jednu osobu se zdravotním postižením ročně. Zákon o zaměstnanosti stanoví případy, kdy není možné příspěvek poskytnout a to jak ve vztahu k osobě zdravotně postižené (výkon práce u jiného zaměstnavatele nebo na jiném pracovišti, osobě zdravotně znevýhodněné) tak ve vztahu k zaměstnavateli (nedoplatky na daních, clech, povinném pojistném apod.).¹¹⁵

¹¹² zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 75 odst. 2

¹¹³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 75 odst. 1

¹¹⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, *Změny v systému podpory zaměstnávání OZP od 1.1.2018* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnani-osob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>

¹¹⁵ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 75 odst. 2

Oba výše uvedené příspěvky jsou určeny na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením i na volném trhu práce a na jejich poskytnutí není právní nárok.

2.2.1.4 Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném trhu práce

Zaměstnavatelům na chráněném trhu práce poskytuje úřad práce příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Tento příspěvek není možné poskytovat souběžně s příspěvkem na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním osoby se zdravotním postižením. Poskytnutí příspěvku je podmíněno sepsáním dohody o uznání zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Výše příspěvku činí 75 % veškerých prostředků skutečně vynaložených na mzdu nebo plat osob se zdravotním postižením v pracovně právním vztahu maximálně však 12 000 Kč pro osoby uznané v I., II. nebo III. stupni invalidity a 5 000 Kč pro osoby zdravotně znevýhodněné navýšené o paušální částku 1 000 Kč na zaměstnance a měsíc¹¹⁶. „Příspěvek se poskytuje čtvrtletně zpětně na základě písemné žádosti zaměstnavatele“¹¹⁷.

2.2.2 Aktivní politika zaměstnanosti

„Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti“¹¹⁸. Při její realizaci úřady práce spolupracují s dalšími institucemi. Aktivní politika zaměstnanosti je realizována zejména formou rekvalifikací, veřejně prospěšnými pracemi, investičními pobídkami, součinností při zřizování společensky účelných pracovních míst a poskytováním dalších příspěvků zaměstnavatelům a poradenství. Její nástroje jsou zacíleny jak na zaměstnavatele, tak na osoby, kterým jsou poskytovány služby zaměstnanosti včetně osob se zdravotním postižením. Vybranými nástroji se budeme zabývat v následujících kapitolách.

¹¹⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Změny v systému podpory zaměstnávání OZP od 1.1.2018* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>

¹¹⁷ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 78a odst. 2

¹¹⁸ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 104 odst. 1

2.2.2.1 Poradenství

Jednotlivé pobočky úřadu práce plní také funkci poradenskou tj. „*poskytují poradenství v otázkách právních, ekonomických, sociální, psychologických apod., pokud jde o pracovní uplatnění a rekvalifikace*“¹¹⁹. Poradenství je poskytováno formou individuálního i skupinového poradenství a směřuje nejen k uchazečům a zájemcům o zaměstnání, zaměstnavatelům, ale i k široké veřejnosti. Oblastmi poradenské činnosti úřadu práce jsou zejména poradenství pro zprostředkování zaměstnání, pro volbu povolání a dále poradenství k volbě rekvalifikace. Důležitou součástí je poradenství v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením a to jednak směrem k těmto osobám, ale i k zaměstnavatelům. Na poradenství pro volbu povolání se zaměřují zejména informační a poradenská střediska, která úzce spolupracují se školami a žákům a studentům zprostředkovávají informace o jednotlivých povoláních, studijních oborech, studijních a zdravotních předpokladech ke studiu a práci, aktuálních požadavcích regionálního trhu práce apod.¹²⁰

Pracovníci úřadu práce při poradenské činnosti konkrétním osobám zohledňují zejména jejich odborné i osobnostní předpoklady, zdravotní stav a péči o nezletilé děti. Jedná-li se o uchazeče nebo zájemce o zaměstnání volí vhodnou formu nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. V rámci poradenství je realizována pracovní a bilanční diagnostika. „*Pracovní diagnostikou se ověřují předpoklady fyzické osoby k pracovnímu uplatnění a k dalšímu vzdělávání. Bilanční diagnostika se zaměřuje na komplexní posouzení schopností a možností fyzické osoby v návaznosti na její budoucí pracovní uplatnění*“¹²¹. Poradenství zaměstnavatelům je zaměřeno zejména na výběr vhodných zaměstnanců a výběr nejvhodnějšího nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, aby byly uspokojeny oprávněné zájmy obou stran.

¹¹⁹ KREBS, V. a kol.: *Sociální politika*. Přepřacované a aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 326. ISBN 978-80-7357-585-4

¹²⁰ ÚŘAD PRÁCE. *Informační a poradenská střediska úřadu práce* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska>

¹²¹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 22 odst. 2

2.2.2.2 Rekvalifikace

„Rekvalifikací se rozumí získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování. Při určování obsahu a rozsahu rekvalifikace se vychází z dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, schopností a zkušeností fyzické osoby, která má být rekvalifikována“¹²².

Rekvalifikace zabezpečované úřadem práce se provádí na základě dohody o rekvalifikaci uzavřené mezi úřadem práce a rekvalifikačním zařízením. Rekvalifikaci může provádět pouze akreditované vzdělávací zařízení, škola nebo rekvalifikační zařízení. Na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem nebo zájemcem o zaměstnání může úřad práce uhradit prokazatelné náklady spojené s rekvalifikací. Podmínkou uzavření dohody je, že rekvalifikace je potřebná pro uplatnění osoby na trhu práce.¹²³ Uchazeč nebo zájemce o zaměstnání si může sám vyhledat vhodnou rekvalifikaci a předložit svůj požadavek úřadu práce včetně obsahu rekvalifikace a ceny k posouzení. Úřad práce může i v tomto případě uhradit uchazeči nebo zájemci náklady na rekvalifikaci, nevzniká mu však nárok na podporu při rekvalifikaci. *„Pro osoby se zdravotním postižením mohou být organizovány specializované rekvalifikační kurzy. Tyto kurzy jsou uskutečňovány za stejných podmínek jako rekvalifikace“¹²⁴.*

2.2.2.3 Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce jsou práce nekvalifikované, vykonávané uchazeči o zaměstnání a spočívající v *„činnostech ve prospěch obcí nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které vytváří zaměstnavatel nejdéle na 24 po sobě jdoucích kalendářních měsících“¹²⁵*. Tohoto institutu je využíváno zejména u obtížně umístitelných uchazečů o zaměstnání, zejména s nízkým vzděláním a kvalifikací. Veřejně prospěšné práce jsou nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti, jehož hlavním smyslem je udržení či obnova pracovních návyků, snížení závislosti na sociálních dávkách a zlepšení celkové finanční situace uchazeče o zaměstnání. Práce spočívají zejména v údržbě zeleně, úklidu veřejných prostor, odklizení sněhu. Pomocné práce mohou být

¹²² zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 108 odst. 1

¹²³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 108 odst. 2, 7, 5, § 109 odst. 1

¹²⁴ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 74 odst. 1

¹²⁵ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 112 odst. 1

vykonávány ve školách, sociálních zařízeních a jiných obecně prospěšných institucích. „*Obce a další instituce tímto způsobem získávají nejen finanční podporu od státu, ale také pracovníky*“¹²⁶. Úřad práce může na tato pracovní místa poskytnout příspěvek a to až do výše skutečně vynaložených finančních prostředků na mzdu zaměstnance. Příspěvek je splatný do 30 dnů od předložení vyúčtování těchto nákladů.¹²⁷

2.2.2.4 Společensky účelná pracovní místa

Společensky účelná pracovní místa vznikají na základě dohody zaměstnavatele s úřadem práce za účelem zaměstnání uchazečů o zaměstnání, kterým není možné najít uplatnění na trhu práce jiným způsobem. Společensky účelné pracovní místo může zaměstnavatel nově vytvořit (tzv. „SÚPM zřízená“) nebo ho může vyhradit ze stávajících pracovních míst (tzv. „SÚPM vyhrazená“). Společensky účelné pracovní místo může zřídit i uchazeč o zaměstnání za účelem výkonu vlastní samostatné výdělečné činnosti.

Výše příspěvku na zřízení jednoho společensky účelného pracovního místa, se odvíjí od podílu nezaměstnaných osob v daném okrese. Při nezaměstnanosti nižší než je průměr může úřad práce poskytnout nejvyšší příspěvek ve výši čtyřnásobku průměrné mzdy v národním hospodářství, při zaměstnání více než deseti osob v nejvyšší výši šestinásobku této průměrné mzdy. Je-li nezaměstnanost vyšší než je průměrný podíl nezaměstnaných osob v daném okrese zvyšuje se příspěvek o dvojnásobek. Jedná se o jednorázový příspěvek.¹²⁸ „*Příspěvek na vyhrazení jednoho společensky účelného pracovního místa může být poskytován až do výše vynaložených prostředků na mzdy nebo platy na zaměstnance přijatého na vyhrazené pracovní místo... Příspěvek může být poskytován nejdéle po dobu 24 měsíců*“¹²⁹.

¹²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, *Veřejně prospěšné práce versus veřejná služba*, [online]. © 2018 [cit. 2018-08-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/8811>

¹²⁷ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 112 odst. 2, vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 24

¹²⁸ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 113 odst. 1, 2, 3, 4

¹²⁹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 113 odst. 5

2.2.3 Pasivní politika zaměstnanosti

Vedle pojmu aktivní politika zaměstnanosti se můžeme setkat i s pojmem pasivní politika zaměstnanosti. I když tento pojem nemá oporu v zákoně, rozumí se jím hmotná podpora uchazečů, tedy podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci. Nárok na podporu v nezaměstnanosti má uchazeč o zaměstnání, který o ni požádá, není starobním důchodcem a v posledních 2 letech získal dobu důchodového pojištění z výdělečné činnosti alespoň po dobu 12 měsíců nebo zápočtem náhradní doby, nestanoví-li zákon jinak.¹³⁰ „Nárok na podporu při rekvalifikaci má uchazeč o zaměstnání, který se účastní rekvalifikace zabezpečované krajskou pobočkou Úřadu práce“¹³¹ a splní podmínky pro přiznání podpory v nezaměstnanosti. Podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci nelze vyplácet souběžně. Délka poskytování podpory v nezaměstnanosti je závislá na věku uchazeče ke dni podání žádosti, výše podpory na procentní sazbě z průměrného měsíčního čistého výdělku a důvodu ukončení předešlé výdělečné činnosti.

Tabulka 8: Délka doby poskytování podpory v nezaměstnanosti uchazečům o zaměstnání

Věk uchazeče	Délka v měsících
do 50 let	5
50 - 55 let	8
nad 55	11

Zdroj: zákon o zaměstnanosti¹³², vlastní zpracování

¹³⁰ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 39 odst. 1, § 41 odst. 1 a 2

¹³¹ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 40 odst. 1

¹³² zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 104 odst. 1

Tabulka 9: Výše podpory v nezaměstnanosti

Podpůrčí doba, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti	Procentní sazba z průměrného čistého měsíčního výdělku
první 2 měsíce	65
další 2 měsíce	50
zbytek podpůrčí doby	45

Zdroj: zákon o zaměstnanosti¹³³, vlastní zpracování

V případě, že uchazeč o zaměstnání ukončil předešlé zaměstnání bez vážného důvodu, náleží mu podpora v nezaměstnanosti ve výši 40 % průměrného měsíčního čistého výdělku po celou podpůrčí dobu. Podpora při rekvalifikaci činí 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí 0,58 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství a při rekvalifikaci činí 0,65 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství.¹³⁴

¹³³ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 50 odst. 3

¹³⁴ zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 50 odst. 1, 3, 6

PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

3.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem diplomové práce a je zmapovat využívání podpůrných systémů pro osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání, které jsou poskytovány Úřadem práce ČR na území městské části Praha 3 a porovnat míru využívání prostředků aktivní politiky zaměstnanosti s mírou čerpání prostředků poskytovaných nepojistnými dávkovými systémy osobami se zdravotním postižením vedenými v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Zaměstnávání osob se zdravotním postižením je spojeno s mnoha předsudky a hledají se možnosti, jak zaměstnat člověka s handicapem ve výrazně výkonově zaměřené společnosti. Pokud dojde k souladu je výsledek prospěšný oběma stranám. Člověk s postižením má možnost žít standardní život, rozvíjet se a v neposlední řadě se finančně zajistit. Zaměstnavatel dostane pracovní sílu, která je pro něho levnější, neboť je finančně podporován ze strany státu. Důležité však je, aby pomoc státu přicházela včas a cíleně. Je-li člověk delší dobu bez práce, ztrácí pracovní návyky, rozpadá se struktura dne, postupně se snižují nároky a přichází uspokojení se sociálními dávkami. Stejně tak je to u osob se zdravotním postižením. Přiznání sociálních dávek přichází zpravidla velmi brzy, podstatně později přichází opatření aktivní politiky zaměstnanosti. Práce sleduje, zda osoby se zdravotním postižením sociální dávky využívají jako možný mobilní kanál k návratu na pracovní trh (například využitím zvláštní pomůcky nebo k dopravě do zaměstnání) nebo zda jsou využívány jako náhrada příjmu ze zaměstnání, o které se na úřadu práce ucházejí.

3.2 Popis zvolené výzkumné metody

Samotnému výzkumu předcházelo studium odborných - sekundárních zdrojů, tedy těch, které zpracoval jiný autor. Základními výchozími zdroji byly legislativní normy upravující problematiku zaměstnanosti, nepojistných dávkových systémů, postavení osob se zdravotním postižením, či jinak související s postavením osob se zdravotním postižením ve společnosti. Důležitými zdroji byly také mezinárodní smlouvy, které

ratifikovala Česká republika, Integrovaný portál ministerstva práce a sociálních věcí včetně webu Úřadu práce ČR, portály organizací zabývajících se problematikou osob zdravotně postižených a odborné publikace vztahující se k problematice jednotlivých zdravotních postižení a další související odborné zdroje. Na základě takto získaných poznatků byla vypracována teoretická část.

Ke zpracování praktické části diplomové práce bylo využito znalostí získaných při zpracování teoretické části, vlastních zkušeností a znalostí problematiky získaných autorkou v rámci výkonu zaměstnání. Tyto znalosti se staly východiskem pro stanovení výzkumného předpokladu a výzkumné otázky.

Výzkumná otázka řeší vztahový (relační) problém. „*V relačním výzkumu se ptáme, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy a jak těsný tento vztah je. Při výzkumu můžeme dávat do vztahu nejen dva, ale i velké množství činitelů*“¹³⁵. V práci výzkumná otázka sleduje vztah mezi dvěma proměnnými a to využíváním nepojistných sociálních dávek a uplatněním osob se zdravotním postižením na trhu práce. Vztah je pojímán ve smyslu, zda tyto dávky využívají osoby se zdravotním postižením k usnadnění uplatnění se na trhu práce.

Stejně jako výzkumná otázka i výzkumné předpoklady (hypotézy) vyjadřují vztah mezi proměnnými. Správně formulovaný předpoklad však vyjadřuje vztah pouze mezi dvěma proměnnými.¹³⁶ Před samotným výzkumem byly stanoveny tři výzkumné předpoklady. Podkladem pro stanovení prvního výzkumného předpokladu byla vlastní zkušenost autorky a statistická data počtu invalidních důchodců v ČR.¹³⁷ Vzhledem k tomu, že statistická data byla použitelná pouze z části, neboť nezahrnují osoby zdravotně znevýhodněné a současně nelze předpokládat, že by osoby ve III. stupni invalidity tvořily významnou část výzkumného vzorku, bylo nutno při stanovení předpokladu vycházet i z vlastních zkušeností autorky. Výzkumné předpoklady 2 a 3 vycházejí z platné legislativy a vlastních zkušeností autorky.

¹³⁵ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4. rozšířené vydání Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2006. s. 55. ISBN 978-80-223-2391-8.

¹³⁶ Tamtéž, s. 67

¹³⁷ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Důchodová statistika* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/01703B01-44E9-48F5-834C-FB348899E7CB/0/duchodci_v_cr_v_casove_rade.pdf

Při zpracování praktické části byla použita metoda kvantitativního výzkumu. Výzkum byl proveden formou dotazníků. Dotazník tvoří celkem 22 otázek, převážně uzavřených. V sedmi případech se jedná o otázky polouzavřené, které nejprve nabízí alternativu a potom požadují doplnění v podobě otevřené otázky. Respondenty jsou osoby se zdravotním postižením, které jsou uchazeči o zaměstnání vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti úřadu práce v Praze 3. Sběr dat proběhl v období září až listopad 2018 během jednotlivých schůzek v rámci plánovaných kontaktů. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 94 osob. Odpovědi byly zaznamenány v tabulkovém procesoru Microsoft Excel, což umožnilo přehledné seřazení dat k dalšímu použití.

3.3 Stanovení výzkumných předpokladů a výzkumných otázek

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že osoby invalidní v I. stupni tvoří 65 % všech uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že každému uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením, který je veden v evidenci úřadu práce na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle, byla poskytnuta některá z podpor v rámci aktivní politiky zaměstnanosti.

Předpoklad č. 3

Lze předpokládat, že 50% osob se zdravotním postižením vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle pobírá některou z nepojistných sociálních dávek.

Výzkumná otázka č. 1

Využívají osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 nepojistné sociální dávky k usnadnění uplatnění v pracovním prostředí?

3.4 Aktuální situace v ČR a v hlavním městě Praze

Před realizací výzkumného šetření je třeba stručně popsat situaci v oblasti zaměstnanosti v rámci hlavního města Prahy, jehož součástí je sledované území, ale i v rámci celé České republiky. Nezaměstnaností rozumíme podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 15 - 64 let ve vztahu k obyvatelstvu ve stejném věku uváděný v procentech. V období ekonomické krize bylo nejvyšší procento nezaměstnaných 8,6 (v měsících lednu a únoru 2017).¹³⁸ V době provádění výzkumu (srpen až říjen 2018) byla v ČR průměrná nezaměstnanost očištěná o sezónní práce v srpnu 2,5 %, v září 2,3 % a v říjnu 2,2 %. Na území hlavního města Prahy činil podíl nezaměstnaných osob ve stejném období v srpnu 2,2 %, v září 2,1 % a v říjnu 2,0 %.¹³⁹

Analýza neobsazenosti volných pracovních míst v kraji hlavní město Praha uvádí ve 3. čtvrtletí roku 2018 celkem 61 690 neobsazených pracovních míst a ve 4. čtvrtletí 2018 celkem 67 323 neobsazených pracovních míst. Z toho je cca 40 % pracovních míst vedeno v kategorii pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, zbylých 60 % je určeno pro uchazeče se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním. U nekvalifikovaných profesí se jedná zejména o uklízeče, pracovníky ve výrobě, dopravě, zemědělství a stravování.¹⁴⁰ Z dostupných statistik však není možné zjistit počet míst vhodných pro osoby se zdravotním postižením, což je zásadním momentem pro porovnání počtu volných míst vhodných pro osoby se zdravotním postižením s počtem těchto osob vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání.

¹³⁸ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-9]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady

¹³⁹ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. © 2018 [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

¹⁴⁰ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV, *Statistiky nezaměstnanost*, [online]. © 2018 [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>

Na základě uvedeného procentuálního vyjádření nezaměstnanosti můžeme konstatovat, že výzkum byl prováděn v období velmi nízké nezaměstnanosti a v období, kdy je velká poptávka zaměstnavatelů po pracovní síle, která nebývá často uspokojena.

Výzkumné šetření je prováděno na území městské části Praha 3, kde žije cca 71 tisíc obyvatel.¹⁴¹ Vzhledem k rozloze necelý 650 ha se jedná o poměrně hustě obydlenou oblast v rámci hlavního města Prahy. Při vyhledávání vhodných pracovních míst pracovníky úřadu práce se za vhodné pracovní místo v pohledu dopravní dosažitelnosti považuje pracovní místo, jehož výkon práce se nachází na území celého hlavního města. Lze tedy říci, že kraj hlavní město Praha je jeden trh práce a nedělí se na další části tak, jak tomu je v rámci jiných krajů a okresů. Veškeré statistické údaje jsou vždy uváděny za celé hlavní město Prahu a nikoli na jednotlivé její městské části.

Z čerpání prostředků na financování jednotlivých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti na území hlavního města Prahy vyplývá, že nejčastěji využívaným nástrojem je umístění uchazeče na společensky účelné pracovní místo, druhým nejvyužívanějším prostředkem jsou rekvalifikace a třetím veřejně prospěšné práce. V 1.pololetí roku 2018 bylo na pracovní rehabilitaci v Praze použito pouze 4 tisíce Kč.¹⁴²

Dostupné statistické údaje se většinou týkají všech uchazečů o zaměstnání. „V ČR existuje nedostatek aktuálních statistických a analytických materiálů, které by se komplexně, v potřebných souvislostech, věnovaly osobám se zdravotním postižením“¹⁴³. Dostatek validních informací je přitom důležitým předpokladem pro správně zacílenou a efektivní pomoc jednotlivým ohroženým skupinám včetně osob se zdravotním postižením.

¹⁴¹ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 3. *O MČ Praha 3* [online]. © 2018 [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <http://www.praha3.cz/radnicni-noviny/o-mc-praha-3>

¹⁴² INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Výdaje na státní politiku zaměstnanosti* [online]. © 2018 [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2018p1/17.pdf

¹⁴³ NADAČNÍ FOND PRO PODPORU ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM. *Odborná studie Osoby se zdravotním postižením na trhu práce v ČR* [online]. © 2017 [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/nase-projekty/aktualni-tema/odborna-studie-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-a11129271>

3.5 Charakteristika kontaktního pracoviště úřadu práce v Praze 3

Kontaktní pracoviště jsou organizačními jednotkami krajských poboček Úřadu práce ČR. Jednou ze 14 krajských poboček je pobočka pro hlavní město Prahu. Tato krajská pobočka vykonává svou činnost prostřednictvím osmi kontaktních pracovišť v rámci hlavního města Prahy. Jedná se o:

- Kontaktní pracoviště Praha 2 (zajišťuje služby pro Prahu 1 a 2)
- **Kontaktní pracoviště Praha 3 (zajišťuje služby pro Prahu 3)**
- Kontaktní pracoviště Praha 4 (zajišťuje služby pro Prahu 4, 11 a 12)
- Kontaktní pracoviště Praha 5 (zajišťuje služby pro Prahu 5, 13 a 16)
- Kontaktní pracoviště Praha 6 (zajišťuje služby pro Prahu 6 a 17)
- Kontaktní pracoviště Praha 8 (zajišťuje služby pro Prahu 7 a 8)
- Kontaktní pracoviště Praha 9 (zajišťuje služby pro Prahu 9, 14, 18, 19, 20 a 21)
- Kontaktní pracoviště Praha 10 (pro Prahu 10, 15 a 22)

Kontaktní pracoviště v Praze 3 je tedy organizačním útvarem Krajské pobočky pro hlavní město Prahu a je spádovým pracovištěm pro osoby s trvalým pobytem na území městské části Praha 3, není-li zvláštním zákonem stanoveno jinak. Celková rozloha území Městské části Praha 3 je 649 ha a leží ve středu města, východně od historického centra. Je tvořeno pražskou čtvrtí Žižkov a částí území Královských Vinohrad.¹⁴⁴

¹⁴⁴ MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Praha 3* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-9]. Dostupné z <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4645/praha-3/>

Obrázek 6: Mapa hlavního města Prahy

Zdroj: Wikipedia, online, cit. 2018-11-09¹⁴⁵

3.6 Charakteristika vzorku

Cílovou skupinou pro výzkumné šetření jsou osoby se zdravotním postižením, které jsou v evidenci úřadu práce – Kontaktního pracoviště v Praze 3. Jak již bylo popsáno výše, jednotlivá kontaktní pracoviště spadají pod příslušné krajské pobočky a dostupné statistiky se týkají vždy celé krajské pobočky, proto nelze z dostupných zdrojů zjistit, kolik je na jednotlivých pracovištích evidováno osob se zdravotním postižením. Ze statistických údajů zveřejňovaných úřadem práce je možné zjistit počet osob se zdravotním postižením, které byly v evidenci úřadu práce v rámci všech kontaktních pracovišť na území hlavního města Prahy. Jednotlivé městské části mají svá specifika a odlišnosti, které se promítají do struktury uchazečů o zaměstnání, ale v celkovém

¹⁴⁵ WIKIPEDIA [online]. © 2018 [cit. 2018-11-9]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Praha_3#/media/File:Prague_municipal_district_Praha_3.svg

výsledku se nejedná o odchylky zásadního významu. K získání celkového přehledu o tom, jak velkou skupinou v rámci všech osob v evidenci úřadu práce se tato diplomová práce zabývá, nám poslouží tabulka 10. Sledovaným obdobím jsou prvních tři čtvrtletí roku 2018. Vidíme zde počet všech osob v evidenci úřadu práce a počet osob se zdravotním postižením v rámci hlavního města Prahy členěný na jednotlivé měsíce. Z uvedených údajů vyplývá, že osoby se zdravotním postižením ve všech sledovaných měsících tvoří cca 10 %. Vzhledem k tomu, že z dostupných veřejných zdrojů není možné zjistit počty klientů na jednotlivých kontaktních pracovištích, byl vznesen dotaz na zjištění počtu všech klientů a počtu osob se zdravotním postižením na úseku zaměstnanosti sledovaného pracoviště. Bylo zjištěno, že celkový počet uchazečů se v současné době pohybuje okolo 2 tisíc a počet uchazečů se zdravotním postižením je do 200 osob. Tato informace zcela kopíruje dostupná statistická data zjištěná v rámci Prahy a lze je proto považovat za validní.

Tabulka 10: Počet uchazečů o zaměstnání na území hl. m. Prahy

Měsíc a rok	Celkový počet	Počet OZP
Leden 2018	21 729	2 146
Únor 2018	21 263	2 154
Březen 2018	20 449	2 086
Duben 2018	19 917	2 035
Květen 2018	19 545	2 008
Červen 2018	19 255	1 992
Červenec 2018	20 301	1 992
Srpen 2018	20 410	1 969
Září 2018	18 994	1 901

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, online, cit. 2018-11-09¹⁴⁶ a vlastní zpracování

¹⁴⁶ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-09]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

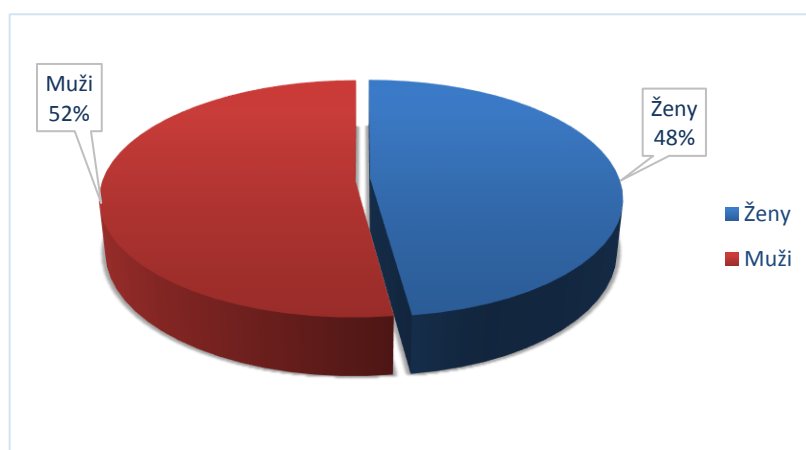
4 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Z celkového počtu 200 osob se zdravotním postižením na kontaktním pracovišti v Praze 3 bylo vyplněno celkem 94 dotazníků. Respondenti byli dotazováni v rámci pravidelných návštěv. Efektivním způsobem, jak vytěžit vysokou návratnost, je dotazování v rámci skupinového poradenství. V tomto případě je však tato metoda neefektivní jelikož skupinové poradenství není prováděno pouze s cílovou skupinou. Dotazování se jen některých vybraných osob z celé skupiny není vhodné. Naopak sběr dat pomohlo organizační členění na daném pracovišti, kde je agenda osob se zdravotním postižením vyčleněna jedné referentce. Návratnost dotazníku snížila neochota, případně obavy respondentů o jejich identifikaci, relativně citlivé otázky, ale i nedostatečné čtenářské dovednosti některých uchazečů.

4.1 Vyhodnocení dotazníků

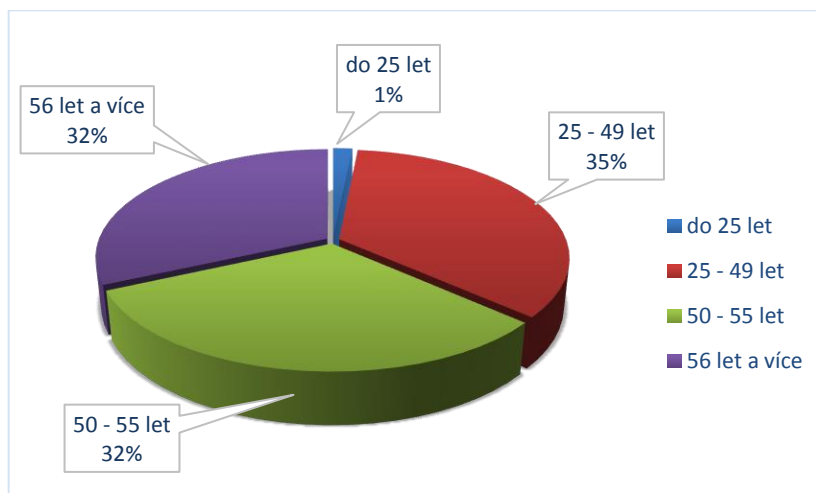
Sledovaná skupina je velmi vyrovnaná, co se týče pohlaví respondentů. Z celkového počtu 94 osob je 45 žen a 49 mužů. Ženy zaujímají menší „polovinu“ – 48 % a muži zbývajících 52 %.

Graf 1: Členění uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením podle pohlaví

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

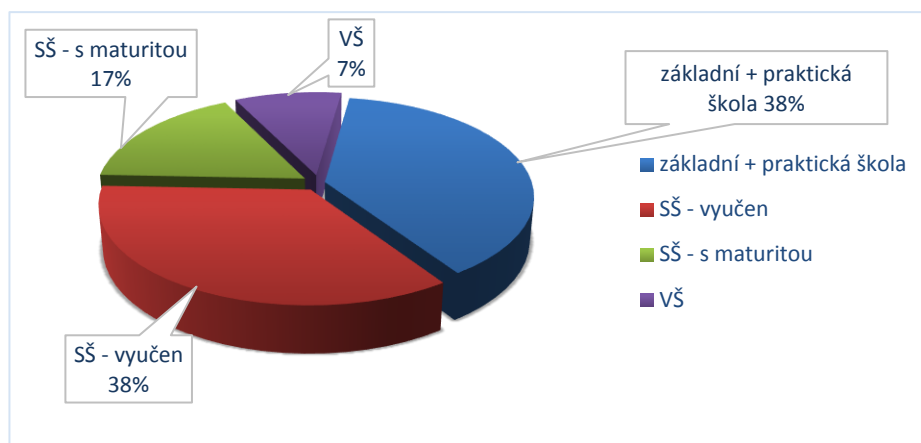
Graf 2: Členění uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením podle věkových kategorií

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Věková struktura respondentů na rozdíl od pohlaví vykazuje podstatně větší diverzitu. Ve věku do 25 let je ve vybraném vzorku pouze jedna osoba. Vzhledem k výzkumu je pro nás tato věková kategorie bezvýznamná. Osob ve věku 25 až 49 let je 33 a tvoří 35 %. Přestože se jedná o poměrně široké věkové rozpětí, zastoupení respondentů je relativně malé. Původním záměrem bylo toto pásmo ještě rozdělit, ale ukázalo se, že zvolená šíře byla správná. Ve vybrané vzorku mají nejvyšší zastoupení osoby ve věku 50 až 55 let – 30 osob, což je 32 % a osoby starší 55 let taktéž 30 osob a 32 %. Můžeme říci, že v našem vzorku máme 36 % osob do 49 let a 64 % osob ve věku 50 let a více. Věková struktura je tedy zásadním determinantem výzkumu. Uchazečům o zaměstnání se zdravotním postižením znesnadňuje jejich uplatnění na trhu práce nejen jejich zdravotní postižení ale i věkové znevýhodnění.

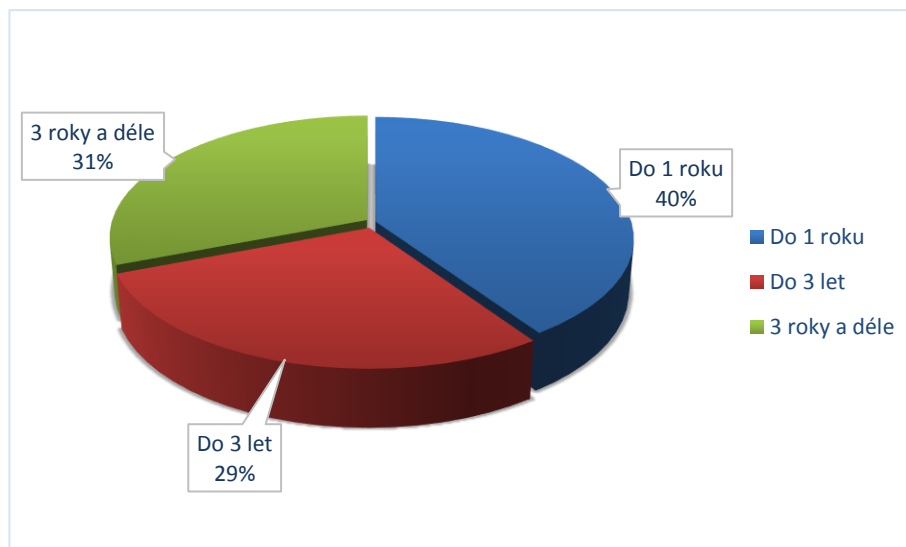
Graf 3: Struktura vzdělání osob se zdravotním postižením

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Při pohledu na strukturu vzdělání je patrná nízká vzdělanostní úroveň respondentů. Vysokoškolské vzdělání má pouze 6 osob a tvoří pouze necelých 7 %. Středoškolské vzdělání s maturitou má 16 osob, což je 17 % zkoumaného vzorku. Největší podíl v rozložení úrovně dosaženého vzdělání tvoří osoby se základním vzděláním nebo praktickou školou. Je to 36 osob a na celku se podílí 38 %. Zbývajících významných 38 % tvoří osoby se středoškolským vzděláním s výučním listem. Vytvoříme-li si ze zkoumaného vzorku dvě skupiny, zjistíme, že 23 % tvoří osoby s vysokoškolským vzděláním a maturitou. Tato skupina má v rámci vzdělání relativně dobrou šanci při uplatnění na trhu práce. Druhou výrazně početnější skupinou jsou osoby se středoškolským vzděláním, které jsou vyučeny a osoby se základním vzděláním nebo praktickou školou. Tato skupina tvoří významných 77 %. Můžeme tedy zkonstatovat, že i vzdělání je bariérou při uplatnění osoba se zdravotním postižením na trhu práce.

Graf 4: Struktura délky evidence osob se zdravotním postižením

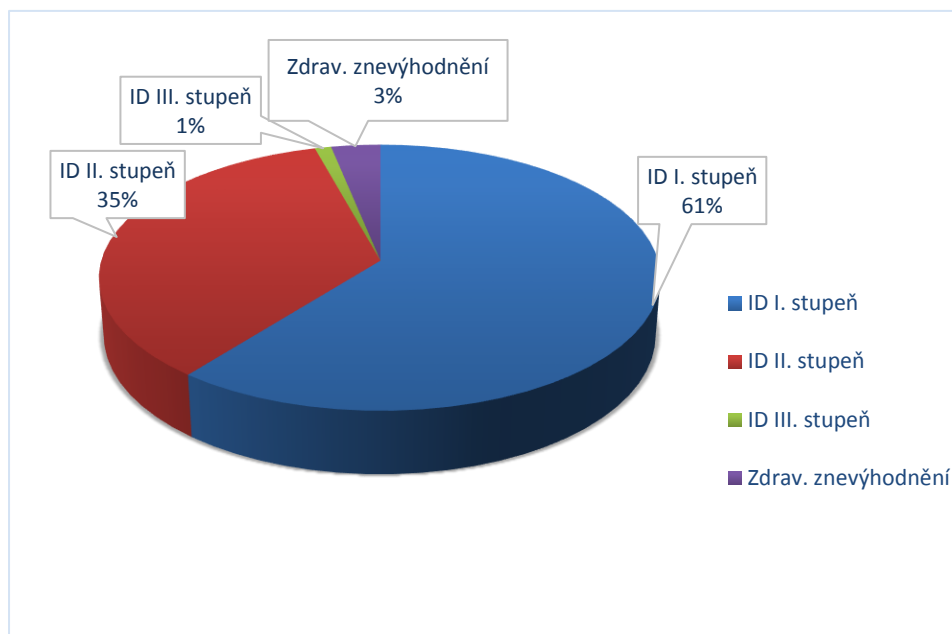

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Délka evidence je vysoce sledovaný faktor na poli nezaměstnanosti a to napříč spektrem uchazečů. Prostředky aktivní politiky zaměstnanosti by se měly významnou měrou podílet na jejím snižování. V rámci našeho zkoumaného vzorku osob se zdravotním postižením je délka nezaměstnanosti sledována ve třech časových rozpětích. Evidence do jednoho roku, která zahrnuje krátkodobou a tzv. frikční nezaměstnanost, která vzniká v důsledku přechodu z jednoho zaměstnání do druhého a souvisí i s rostoucím tempem současné ekonomiky. Těchto nezaměstnaných osob se zdravotním postižením je ve zkoumaném vzorku 38 a tvoří 40 %. Dalším časovým horizontem je nezaměstnanost od jednoho roku do tří let. V této skupině je 27 osob a na celkové nezaměstnanosti se podílí 29 %. A konečně posledním sledovaným obdobím a současně nejrizikovějším je nezaměstnanost trvající 3 roky a déle. Je zde 29 osob a tvoří 31 % nezaměstnaných osob. Početní zastoupení je ve všech třech skupinách relativně vyrovnané. Nutno je zmínit faktor, který se ve výsledcích neobjeví a může určitým způsobem změnit rozložení osob v jednotlivých skupinách a to je opakovaná evidence. Dochází k ní v důsledku sezonních prací, ale i sankčních vyřazení z důvodu nesoučinnosti uchazeče s úřadem práce, kdy po pominutí důvodu vyřazení se osoba opět vrací zpět do evidence. Ze získaných dotazníků bylo dále zjištěno, že průměrná délka evidence u

zkoumaného vzorku byla 5,3 roku. U 12 osob překročila délka evidence 7 let, v jednom případě byla 10 let a u jedné osoby dokonce 11 let evidence.

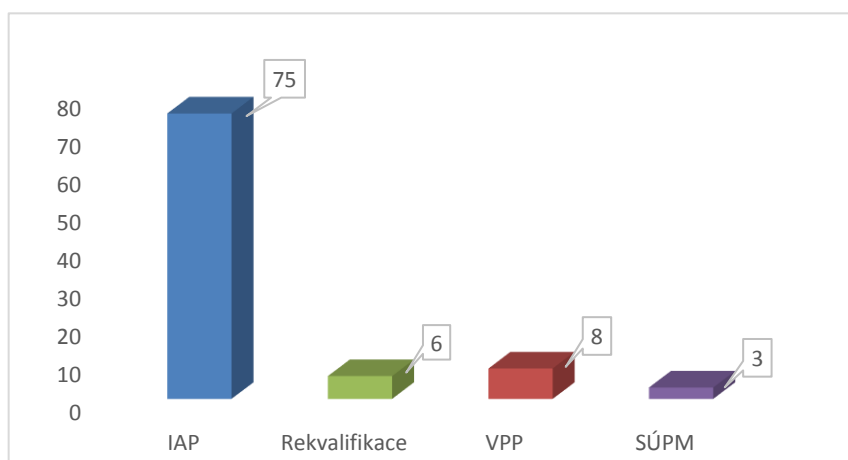
Graf 5: Struktura osob se zdravotním postižením podle stupně invalidity

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Na předešlých grafech jsme si rozstrukturovali osoby se zdravotním postižením vzhledem k jejich věku, vzdělání a délce evidence. Graf 5 ukazuje členění těchto osob podle stupně invalidity. Největší podíl tvoří osoby, které orgán sociálního zabezpečení ve svém posudku shledal invalidní v I. stupni, tzn., že jejich pokles pracovních schopností je 35 až 49 %. Ve sledovaném vzorku jich je 57, a tvoří 61 %. Druhou méně početnou skupinou jsou osoby, jejichž pokles pracovních schopností je 50 až 69 % a jsou uznány osobami invalidními ve II. stupni. Jejich počet je 33 a tvoří 35 %. Zbývající tvoří 1 osoba invalidní ve třetím stupni a 3 osoby zdravotně znevýhodněné. Nejpočetnější zastoupení mají tedy osoby invalidní v I. a II. stupni invalidity a celkově tvoří 96 % uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením.

Graf 6: Uplatňování nástrojů APZ – počet uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením

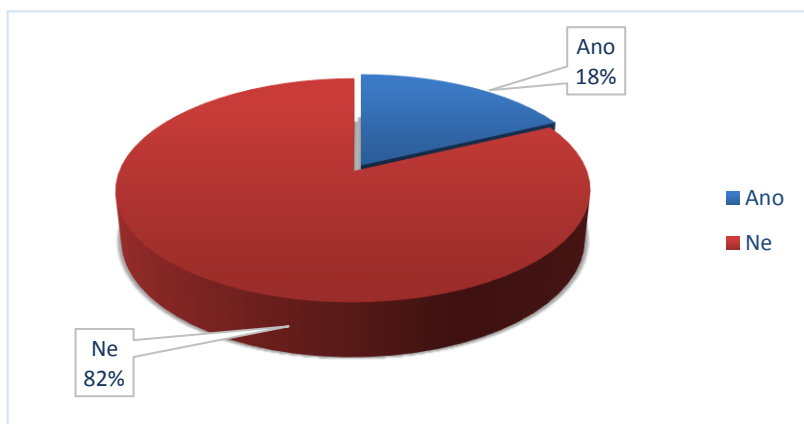

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Z grafu 6 je patrné, kolik osob absolvovalo ten který prostředek aktivní politiky zaměstnanosti. Individuální akční plán je podle zákona o zaměstnanosti sepsován s každou osobou vedenou v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 5 měsíců. Z vybrané skupiny byl individuální akční plán sepsán se 75 osobami, což je 80 %. Jedná se nejvyužívanější prostředek. Dále jsou dle četnosti využívány veřejně prospěšné práce - většinou jde o práce, které jsou fyzicky náročnější. Jedná se téměř výhradně o úklidové práce veřejných prostor. Smyslem je udržení, obnovení nebo získání pracovních návyků. Na území městské části Praha 3 byly v rámci veřejně prospěšných prací zaměstnávány osoby na úklid veřejných prostranství a parků. Za tuto práci nedostávaly plat ani mzdu, ale městská část jim poskytovala peněžité dary. Většina uchazečů o zaměstnání, která tyto práce vykonávala, současně pobírala dávky pomoci v hmotné nouzi. Tyto peněžité dary se nezapočítávaly do příjmů pro výpočet dávek pomoci v hmotné nouzi a veřejně prospěšné práce se tak staly velmi lukrativní a byl o ně ze strany uchazečů velký zájem. Změnu přinesla novela zákona o pomoci v hmotné nouzi, která vstoupila v platnost 1.7.2017. Tato novela zavedla určité „bonusové“ částky k částkám živobytí za aktivitu klienta. Veřejně prospěšné práce se staly jedním z možných prostředků zvýšení dávky příspěvek na živobytí. Městská část Prahy 3 na tuto změnu zareagovala tak, že přestala

vyplácet peněžité dary. Výsledkem bylo, že zájem o tyto práce poklesl. Úřad práce sice může k výkonu veřejně prospěšných prací uchazeče o zaměstnání vyslat, nicméně pokud uchazeč nechce práce vykonávat, vyřeší to pracovní neschopností a tito uchazeči nejsou pak pro zaměstnavatele lukrativní. Z dotazovaných vykonávalo veřejně prospěšné práce 8 osob. V procentuálním poměru je to 9 % respondentů. Rekvalifikace jsou dalším prostředkem aktivní politiky zaměstnanosti. Využívání uvedlo 6 %, celkem 6 uchazečů. Ve 3 případech se jednalo o kurzy počítačové gramotnosti, ve dvou případech o kurzy řízení vysokozdvížného vozíku a v 1 případě o kurz pracovníka v sociálních službách. Uplatnění uchazeče o zaměstnání na společensky účelném pracovním se využívá v případech, kdy není možné najít uchazeči uplatnění na volném trhu práce jiným způsobem. Ve výzkumu uvedli 3 uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením, že mají v jednání umístění na trhu práce s podporou tohoto institutu. V rámci sledované skupiny se jedná o 4 %. Pracovní rehabilitace, jak je z názvu patrné, je prostředek, který má rehabilitovat osoby se zdravotním postižením za účelem uplatnění na trhu práce. Stěžejním dokumentem je individuální plán pracovní rehabilitace, který sepisuje referent zaměstnanosti s žadatelem o pracovní rehabilitaci. Jedná se o relativně dlouhý proces a v momentě, kdy uchazeč individuální plán pracovní rehabilitace s úřadem práce sepíše, stává se plnění jeho povinností jako uchazeče o zaměstnání. Možná právě toto je jeden z důvodů, proč žádný z respondentů neměl o pracovní rehabilitaci zájem, přestože všem byla nabídnuta.

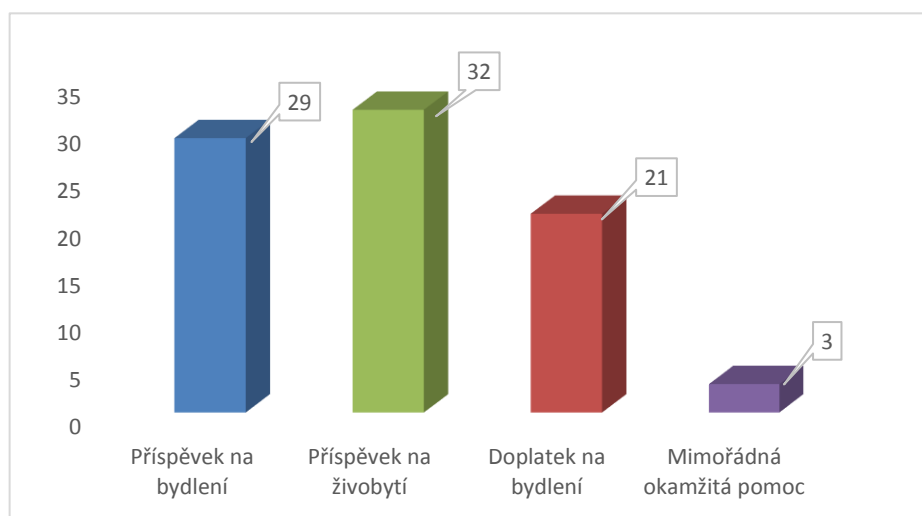
Graf 7: Čerpání podpory v nezaměstnanosti uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Podmínky přiznání podpory v nezaměstnanosti splňuje 17 osob se zdravotním postižením a tvoří tak 18% podíl ze všech sledovaných osob v evidenci úřadu na kontaktním pracovišti v Praze 3. Jedná se o osoby, které splnily podmínku účasti na důchodovém pojištění v délce 12 měsíců v posledních 24 po sobě jdoucích měsících, popřípadě zápočtem náhradní doby. Podporu při rekvalifikaci nepobírá žádná z dotazovaných osob, to znamená, že žádný z respondentů se aktuálně neúčastnil rekvalifikace zabezpečované úřadem práce. Při rekvalifikaci zvolené, kdy si uchazeč sám zvolí druh rekvalifikace a rekvalifikační zařízení a na základě žádosti úřad práce rekvalifikaci schválí, na podporu v nezaměstnanosti nárok nevzniká.

Graf 8: Čerpání nepojistných sociálních dávek osobami se zdravotním postižením - počet uchazečů se zdravotním postižením

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

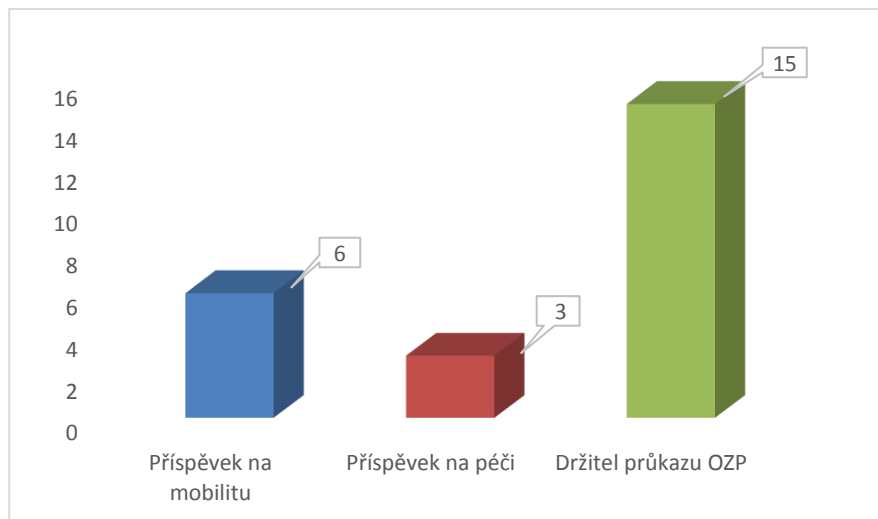
Respondenti – uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením na území městské části Praha 3, byli na základě dosavadního šetření rozčleněni podle obecných kritérií – pohlaví, věkových skupin, vzdělání a dále podle kritérií vztahujících se k evidenci uchazeče o zaměstnání – stupeň invalidity, délka evidence, využívání jednotlivých prostředků aktivní i pasivní politiky zaměstnanosti. Nyní se dostáváme do druhé části sledování dané skupiny, a to je čerpání nepojistných sociálních dávek. Na grafu 8 je znázorněno kvantitativní čerpání jednotlivých dávek pomoci v hmotné nouzi a dávek státní sociální podpory. Nejvíce čerpanou dávkou je dávka pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí. Tuto dávku čerpalo 32 osob se zdravotním postižením, což je 34 %. Jedná se o osoby, jejichž příjem nedosahuje částky živobytí rodiny podle zákona o pomoci v hmotné nouzi.¹⁴⁷ Další významný podíl v pobíraných dávkách zaujímá dávka pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení a dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení. Příspěvek na bydlení pobíralo 31 % respondentů, konkrétně 29 osob. Nárok na příspěvek na bydlení

¹⁴⁷ zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů § 2 odst. 2

je mimo jiné vázán na trvalé bydliště v daném bytě. Tato podmínka často způsobí, že osoba, která prokazatelně nemá finanční prostředky na zaplacení bydlení, nemá na příspěvek na bydlení nárok. Důvodem bývá trvalé bydliště v jiném bytě, k jehož užívání nemá osoba právní status nebo hlášený pobyt na adrese úřadu městské části (ohlašovny). V tomto případě má osoba možnost požádat o dávku pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení. Z našeho vzorku pobíralo dávku doplatek na bydlení 21 osob, tedy 22 %. V tento okamžik nemůžeme čerpání obou dávek sečíst a říci, že dávky na bydlení pobírá 53 %, protože čerpání obou dávek může být a i v našem případě bylo souběžné, tedy že jeden respondent pobírá jak dávku příspěvek na bydlení, tak dávku doplatek na bydlení. K souběhu pobírání dávek dochází tehdy, když je osoba uznaná osobou v hmotné nouzi a dávka příspěvek na bydlení nepokryje žadatelovy oprávněné nároky. Mezi respondenty bylo celkem 9 osob, které pobíraly obě dávky na bydlení současně. Z výpočtu vyplývá, že některou z dávek na bydlení pobírá celkem 41 osob. Ze zkoumaného vzorku je to 44 %. Poslední dávkou, kterou respondenti z vybraného výčtu dávek pobírali je dávka mimořádné okamžité pomoci. Jednalo se celkem o tři případy a to na úhradu školy v přírodě, nákup školních pomůcek a z důvodu ohrožení sociálním vyloučením po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

V dotazníku byla zjišťována četnost pobírání dávky státní sociální podpory přídatky na děti, na kterou má nárok nezaopatřené dítě. Vzhledem k vysokému věkovému průměru respondentů by dávku teoreticky mohlo pobírat jen 7 osob. Z výzkumu vyplynulo, že z těchto 7 osob dávku pobíralo 6, to znamená, že příjem těchto rodin nepřevyšuje 2,7 násobek životního minima.

Graf 9: Čerpání nepojistných sociálních dávek a prostředků určených osobám se zdravotním postižením

Zdroj: autor práce, 2018 (vlastní šetření)

Po dávkách státní sociální podpory a dávkách pomoci v hmotné nouzi se budeme zabývat poslední skupinou a to jsou dávky a prostředky určené osobám se zdravotním postižením. Ve sledované skupině je držitelů průkazu osoby se zdravotním postižením 15 osob – 16 % respondentů z toho 10 osobám byl přiznán průkaz označený symbolem „TP“ – osoba se středně těžkým funkčním postižením, 5 osobám byl přiznán průkaz označený symbolem „ZTP“ – osoba s těžkým funkčním postižením a 1 osobě průkaz označený symbolem „ZTP/P“ – osoba se zvlášť těžkým funkčním postižením.

Dle dikce zákona má na příspěvek na mobilitu nárok osoba, které byl přiznán průkaz osoby se zdravotním postižením označený symbolem „ZTP“ nebo „ZTP/P“. Ve výzkumu uvedlo čerpání příspěvku na mobilitu všech 6 respondentů, což odpovídá praxi, kdy žadatel podává se žádostí o přiznání průkazu současně žádost o přiznání dávky příspěvek na mobilitu a v případě přiznání průkazu s odpovídajícím symbolem je současně přiznána i dávka příspěvek na mobilitu.

Jednou z podmínek přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku je, že pomůcka umožní osobě realizaci pracovního uplatnění.¹⁴⁸ Lhůta 5 let byla zvolena z důvodu, že zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením sleduje čerpání finančních prostředků na zvláštní pomůcky převážně v horizontu 60 měsíců. Jedná se o logickou návaznost na životnost těchto pomůcek (zvětšovací lupy, elektronické pomůcky, PC hardware a software apod.). Z respondentů však neuvedl ani jeden, že by tento příspěvek čerpal.

Překvapujícím zjištěním bylo, že 3 respondenti – uchazeči o zaměstnání v dotazníku uvedli, že pobírají příspěvek na péči, tedy jsou závislí na pomoci jiné fyzické osoby při zvládání péče o vlastní osobu. Stupeň závislosti uvedli všichni shodně první.

4.2 Vyhodnocení stanovených předpokladů a výzkumné otázky

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že osoby invalidní ve I. stupni tvoří 65 % všech uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením invalidních ve I. stupni bylo 57, což je **61 %**. Předpoklad č. 1 se naplnil s odchylkou - 4%.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že každému uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením, který je veden v evidenci úřadu práce na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle byla poskytnuta některá z podpor v rámci aktivní politiky zaměstnanosti.

Uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením, vedených v evidenci úřadu práce na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle bylo ve zkoumaném vzorku 56. **Se všemi těmito osobami byl sepsán individuální akční plán.** Zvolenou rekvalifikaci

¹⁴⁸ zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 5 písm. b)

absolvovalo 6 osob, veřejně prospěšných prací se účastnilo 8 osob a se 3 osobami bylo jednáno o nástupu na společensky účelné pracovní místo. Z toho u 2 osob se jednalo o souběh celkem tří institutů a to sepsání individuálního akčního plánu, absolvování rekvalifikace a výkonu veřejně prospěšných prací. U 13 osob se jednalo o souběh dvou podpůrných institutů a to individuálního akčního plánu a absolvování rekvalifikace (4 osoby), výkon veřejně prospěšné práce (6 osob) a plánovaný nástup na společensky účelné pracovní místo (3 osoby). Z výzkumu tedy vyplynulo, že předpoklad č. 2 se naplnil a to zejména díky povinnosti uložené zákonem a to sepsání individuálního akčního plánu. 13 osob v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 1 rok, u kterých bylo využito dalších institutů (mimo individuálního akčního plánu) tvořilo 23 %.

Předpoklad č. 3

Lze předpokládat, že 50 % osob se zdravotním postižením vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle pobírá některou z nepojistných sociálních dávek.

Uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením, vedených v evidenci úřadu práce na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle bylo ve zkoumaném vzorku 56. Nejčastěji pobíranou dávkou u výše definované části respondentů byla dávka pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí u 26 respondentů, což je 46 %. Druhou nejfrekventovanější dávkou je dávka státní sociální podpory příspěvek na bydlení, kterou z 56 vybraných respondentů pobírá 21 osob, což je 37 %. Následuje dávka pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení, kterou pobírá 15 z vybraných respondentů (27 %). Současně dvě a více dávek pobírá 23 osob, to je 41 %. Nejčastěji se jedná o současné pobírání příspěvku na živobytí a příspěvku na bydlení u 15 osob (27 %). Ze sledovaných 56 respondentů pobírá alespoň jednu z nepojistných sociálních dávek 35 osob, což je 63 %. Lze tedy konstatovat, že předpoklad, že některou z nepojistných sociálních dávek pobírá 50 % osob, byl o 13 % nižší než, ukázal výzkum.

Výzkumná otázka č. 1

Využívají osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 nepojistné sociální dávky k usnadnění uplatnění v pracovním prostředí?

Dávky pro osoby se zdravotním postižením jsou příspěvek na zvláštní pomůcku a příspěvek na mobilitu. Zvláštním institutem je přiznání průkazu pro osoby se zdravotním postižením. Výzkumem bylo zjištěno, že žádné z osob se zdravotním postižením vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 jeden rok a déle nebyl v posledních 5 letech poskytnut příspěvek na zvláštní pomůcku. Zvláštní pomůcky jsou poskytovány osobám se zdravotním postižením mimo jiné i pro usnadnění uplatnění osoby v pracovním prostředí. Příspěvek na mobilitu je příspěvek, který osobám zdravotně postiženým pomáhá k usnadnění dopravy do zaměstnání, i když částka 550 Kč měsíčně v případě dopravy prostřednictvím automobilu ať už vlastního nebo využívání formou poskytované služby není nijak vysoký. Příspěvek na mobilitu pobíralo 6 respondentů, což je pouze 6 %. Lze tedy konstatovat, že dávky pro osob se zdravotním postižením nejsou využívány k uplatnění osob se zdravotním postižením na trhu práce. Mnohem častěji osoby se zdravotním postižením pobíraly dávky obecné. Nejčastěji se jednalo o dávku pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení a dávku státní sociální podpory příspěvek na bydlení. Někteřou z dávek na bydlení pobíralo 41 respondentů, to je 44 %, příspěvek na živobytí respondentů, to je %. Rodiny s nezaopatřenými dětmi, kterých bylo ve zkoumaném vzorku 7, pobíraly dávku přídavek na dítě v 6 případech. Někteřou z obecných dávek (která není určena pro osoby se zdravotním postižením) pobíralo 45 osob tj. 48 %. Z uvedeného vyplývá, že osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti v Praze 3 **využívají nepojistné sociální dávky z 48 % ke zlepšení neuspokojivé finanční situace a z 6 % k usnadnění uplatnění v pracovním prostředí.**

ZÁVĚR

Úřad práce ČR poskytuje osobám služby v oblasti nepojistných sociálních dávek a v oblasti zaměstnanosti. Cílem diplomové práce je zmapování poskytování těchto služeb osobám se zdravotním postižením na území městské části Praha 3, které jsou současně vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání a zjistit, zda existuje vzájemná provázanost těchto dvou systémů.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že nejpočetnějšími skupina jsou uchazeči uznání invalidními v I. stupni, uchazeči ve věku nad 50 let a uchazečů se základním vzděláním nebo výučním listem. U části osob nad 50 let se dá předpokládat, že jejich původní profese již nemusí být v dnešní době uplatnitelná, nebo ji nemohou vykonávat ze zdravotních důvodů. Nízké vzdělání je překážkou v uplatnění na trhu práce nejen u osob s postižením. V rámci zvýšení zaměstnanosti je efektivním řešením zvýšení vzdělání nebo získání vhodných dovedností. Z 94 osob se zdravotním postižením, vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání absolvovalo rekvalifikace pouze 6 osob. Veřejně prospěšné práce byly v 8 případech realizovány výhradně u osob pobírajících dávky pomoci v hmotné nouzi za účelem možnosti zvýšení dávky příspěvku na živobytí. Pracovní rehabilitace, která je zaměřena na získání vhodného zaměstnání prostřednictvím komplexních služeb, nebyla realizována ani v jednom případě. Možnost nástupu na společensky účelné pracovní místo uvedly 3 osoby. Celkem bylo jinými prostředky aktivní politiky zaměstnanosti, než sepsání individuálního akčního plánu, které v konkrétních případech ukládá zákon, podpořeno 15 uchazečů, tj. 16 % všech sledovaných uchazečů a 27 % uchazečů v evidenci úřadu práce déle než jeden rok. V evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 1 rok (nejdelší evidence byla 11 let) byly dvě třetiny respondentů.

Druhou sledovanou oblastí bylo vyplácení nepojistných sociálních dávek. Nejčastěji poskytovanou sociální dávkou byl příspěvek na živobytí, následně příspěvek na bydlení a poté doplatek na bydlení. Někteřou z těchto obecných dávek pobíralo 48 % respondentů. Dávky určené osobám se zdravotním postižením pobíralo pouze 6 respondentů z toho ani jedna dávka nebyla na zvláštní pomůcku.

Osoby se zdravotním postižením vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na území městské části Praha 3 využívají více nepojistných dávkových systémů než prostředků

aktivní politiky zaměstnanosti. Jedná se v masové míře o dávky na živobytí a bydlení, pobírané v rámci dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi. Pobírání dávky určené osobám se zdravotním postižením, tzn. dávky, které by uchazeči usnadnily uplatnění na trhu práce, bylo spíše výjimkou.

Výsledky výzkumu poukázaly na skutečnost, že osoby zdravotně postižené více využívají nepojistných sociálních dávek než prostředků aktivní politiky zaměstnanosti. Překážkami ke vstupu na trh práce se ukázalo nejen zdravotní postižení, ale i nízké vzdělání a vyšší věk uchazečů. Na prvním místě lze doporučit, aby úřad práce více využíval nástroje rekvalifikace. Vhodně zvolená rekvalifikace může uchazeči výrazným způsobem usnadnit přístup k pracovní příležitosti. Výzkumem bylo zjištěno, že ani jedna osoba ze zkoumaného vzorku nevyužila možnosti pracovní rehabilitace, tedy nástroje, který je přímo určen osobám se zdravotním postižením k uplatnění na trhu práce. Odborná studie přitom uvádí, že osoby zdravotně postižené mají o smysluplnou pracovní rehabilitaci zájem. Stejná studie však tento institut současně hodnotí jako nedostatečně účinný a příčinu spatřuje „v obsahu nebo nedokonalosti samotného nástroje pracovní rehabilitace, ale především v nekomplexnosti a nepropojení s ostatními systémy, neexistenci odborné podpory a praktické pomoci na regionální a místní úrovni“¹⁴⁹.

Stejně jako rekvalifikace by bylo vhodné využívat nástroje pracovní rehabilitace. V průběhu šetření však bylo zjištěno, že o pracovní rehabilitaci není ze strany uchazečů zájem a odbornou studií je její kvalita celkově hodnocena negativně. Nutno však upozornit na skutečnost, že realizace veškerých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je vázána na finanční prostředky přidělené k tomu účelu Ministerstvem práce a sociálních věcí a personální zajištění. Provedení výzkumu v této oblasti by bylo vhodným tématem pro další práci.

Osobě zdravotně postižené je předně potřeba v maximální možné míře zvýšit profesní a pracovní potenciál a teprve potom ji „nabídnout“ zaměstnavatelům. To vše musí probíhat dostatečně rychle, aby osoba neztratila pracovní návyky a chuť pracovat a nespadla do dávkových systémů.

¹⁴⁹ NADAČNÍ FOND PRO PODPORU ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM. *Odborná studie Osoby se zdravotním postižením na trhu práce v ČR* [online]. © 2017 [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/nase-projekty/aktualni-tema/odborna-studie-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-a11129271>

Přínos práce lze spatřovat jak v teoretické tak v praktické části. Teoretická část je ucelený materiál, vycházející z desítek zdrojů, který lze využít v mnoha oblastech sociální práce. Průvodce činností Úřadu práce ČR a to jak oblastí nepojistných dávkových systémů, tak oblastí zaměstnanosti může sloužit sociálním pracovníkům i klientům k lepší orientaci v nabízených službách a k zefektivnění spolupráce napříč sociálním spektrem.

Výsledky výzkumu provedeného v praktické části odhalují rezervy v činnosti úřadu práce, zejména v oblasti podpory uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením nástroji aktivní politiky zaměstnanosti. Pozornost by bylo vhodné směřovat na možnosti a kvalitu pracovní rehabilitace a vhodný výběr rekvalifikací. Důležitou součástí efektivní práce ve zkoumané oblasti je dostupnost validních statistických údajů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BĚLINA, M. et al. *Pracovní právo*. 4. vyd. Praha: 2010. ISBN 978-80-7400-186-4.
- FISCHER, L. et. al. *Speciální pedagogika*. Praha: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.
- FÜRST, M. *Psychologie*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0.
- GREGOROVÁ, Z. et al. *Sociální zabezpečení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně 2005. ISBN 80-210-3686-9 (Masarykova univerzita Brno) ISBN 80-7239-176-3 (Doplněk Brno).
- HARTL, P. a H. HARTLOVÁ. *Psychologický slovník* 1. opravené vydání Praha: GRADA, 2004. ISBN 80-7178-303-X.
- KÁBELE, F. et al. *Somatopedie*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-533-5.
- KERBS, V. et al. *Sociální politika*. Přepřacované a aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.
- KUCHAR, P. *Trh práce*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1383-3.
- MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MICHALÍK, J. et. al. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.
- NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.
- RABOCH, J. a P. ZVOLSKÝ. *Psychiatrie*. Praha: Galén 2001. ISBN 80-7262-140-8.
- SLOWIK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4. rozšířené vydání Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2006. ISBN 978-80-223-2391-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Osoby zdravotně znevýhodněné* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-09]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/ozz/>
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob* [online]. © 2018 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Sociální tematika* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>
- LIGA LIDSKÝCH PRÁV. *Jde to! Jak na zaměstnávání lidí s postižením* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-19]. Dostupné z: <http://llp.cz/publikace/jde-to-jak-na-zamestnavani-lidi-s-postizenim>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Úmluva o právech osob se zdravotním postižením* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Změny v systému podpory zaměstnávání OZP od 1.1.2018* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/zmeny-v-systemu-podpory-zamestnavani-ozp-od-20180101.pdf>
- MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Praha 3* [online]. © 2018 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4645/praha-3/>
- NADAČNÍ FOND PRO PODPORU ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM. *Odborná studie Osoby se zdravotním postižením na trhu práce v ČR* [online]. © 2017 [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/nase-projekty/aktualni-tema/odborna-studie-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-a11129271>
- ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. © 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

- SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM. *Charta práv osob s tělesným postižením* [online]. © 2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: http://satan.pedf.cuni.cz/~sasa/spc/texty/odkazy_zakony_deklarace_mp.php
- UNITED NATIONALS HUMAN RIGHTS. *Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities* [online]. © OHCHR 1996-2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PersonsWithDisabilities.aspx>
- UNITED NATIONALS HUMAN RIGHTS. *Vienna Declaration and Programme of Action* [online]. © OHCHR 1996-2018 [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://ohchr.org/EN/professionalInterest/Pages/Vienna.aspx>
- ÚŘAD PRÁCE. *Informační a poradenská střediska úřadu práce* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska>
- ÚŘAD PRÁCE. *Nezaměstnanost – statistiky měsíční* [online]. © 2018 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>
- ÚŘAD PRÁCE. *Nezaměstnanost - struktura uchazečů* [online]. © 2018 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>
- ÚŘAD PRÁCE. *Pracovní rehabilitace* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pha/pracovni_rehabilitace
- ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR, *MNK – 10* [online]. © 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

Seznam použitých legislativních dokumentů

- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 1. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Vyhláška č. 388 ze dne 29. listopadu 2011, o provádění některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů. Vzor průkazu a symboly označení osoby se zdravotním postižením., 2018 [ASPI Server aspi.cz:6665]. Přístupný v ASPI, číslo ASPI licence: UX295

- Vyhláška č. 388 ze dne 29. listopadu 2011, o provádění některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 136. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb11388>
- Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb06108>
- Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb06110>
- Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006, o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb06111>
- Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995, o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Zákon č. 136 ze dne 18. června 2014, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2014, částka 56. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb14136>
- Zákon č. 155 ze dne 26. května 1995, o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 41. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Zákon č. 187 ze dne 14. března 2006, o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 64. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb06187>
- Zákon č. 198 ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 58. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb09198>

- Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84. Dostupné z:
<http://www.sagit.cz/info/sb06262>
- Zákon č. 268 ze dne 12. srpna 2009, o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 143.
Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb09268>
- Zákon č. 329 ze dne 13. října 2011, o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 115. Dostupné z:
<http://www.sagit.cz/info/sb11329>
- Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999, o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111.
Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb99359>
- Zákon č. 435 ze dne 13. května 2004, o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 143. Dostupné z:
<http://www.sagit.cz/info/sb04435>

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

IAP – individuální akční plán

MOP – mimořádná okamžitá pomoc

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSN – Organizace spojených národů

SÚPM – společensky účelné pracovní místo

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vzor průkazu ZTP, přední strana	33
Obrázek 2: Vzor průkazu ZTP, zadní strana	33
Obrázek 3: Symboly označení osoby se zdravotním postižením s úplnou nebo praktickou hluchotou	34
Obrázek 4: Symboly označení osoby úplně nebo prakticky nevidomé	34
Obrázek 5: Symboly označení osoby hluchoslepé	34
Obrázek 6: Mapa hlavního města Prahy	55

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled stupňů invalidity	19
Tabulka 2: Výše přídavků na děti	23
Tabulka 3: Normativní náklady na bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy	25
Tabulka 4: Normativní náklady na bydlení v bytech v družstevním a osobním vlastnictví	26
Tabulka 5: Stupeň závislosti u osob do 18 let	29
Tabulka 6: Stupeň závislosti u osob od 18 let	29
Tabulka 7: Částky životního minima společně posuzovaných osob	36
Tabulka 8: Délka doby poskytování podpory v nezaměstnanosti uchazečům o zaměstnání	47
Tabulka 9: Výše podpory v nezaměstnanosti	48
Tabulka 10: Počet uchazečů o zaměstnání na území hl. m. Prahy	56

Seznam grafů

Graf 1: Členění uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením podle pohlaví	57
Graf 2: Členění uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením podle věku	58
Graf 3: Struktura vzdělání osob se zdravotním postižením	59
Graf 4: Struktura délky evidence osob se zdravotním postižením	60
Graf 5: Struktura osob se zdravotním postižením podle stupně invalidity	61
Graf 6: Poskytování prostředků APZ – počet uchazečů se zdravotním postižením	62

Graf 7: Čerpání podpory v nezaměstnanosti uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením	64
Graf 8: Čerpání nepojistných sociálních dávek uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením – počet uchazečů se zdravotním postižením	65
Graf 9: Čerpání nepojistných sociálních dávek a prostředků určených osobám se zdravotním postižením	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Příloha A – Dotazník

Dobrý den,

Jmenuji se Pavla Primasová a studuji poslední ročník magisterského studia v oboru Andragogika. Součástí mojí diplomové práce na téma **Úřad práce ČR a osoby se zdravotním postižením** je výzkum prováděný formou strukturovaného dotazníku. Dotazník je anonymní a po jeho zpracování bude skartován. Předem děkuji za Vaši ochotu a čas věnovaný jeho vyplnění.

- 1) Jste:
 - a) Žena
 - b) Muž

- 2) Kolik je Vám let?
 - a) Do 25 let
 - b) 26 - 49 let
 - c) 50 - 55 let
 - d) Více

- 3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) Základní + praktická škola
 - b) SŠ – vyučen
 - c) SŠ – s maturitou
 - d) Vysokoškolské

- 4) Máte v péči nezaopatřené děti?
 - a) Ano
 - b) Ne

- 5) Jste osoba:
 - a) Invalidní v I. stupni
 - b) Invalidní v II. stupni

- c) Invalidní v III. stupni
 - d) Které byl před méně než 12 měsíci odebrán status osoby invalidní
 - e) Zdravotně znevýhodněná
- 6) Jak dlouho trvá Vaše současná evidence?
- a) Do 1 roku
 - b) Do 3 let
 - c) Déle
- Uved'te jak dlouho.....
- 7) Byl s Vámi během Vaší současné evidence sepsán individuální akční plán?
- a) Ano
 - b) Ne
- 8) Absolvoval jste během své současné evidence rekvalifikaci?
- a) Ano
- Uved'te jakou
- b) Ne
- 9) Byla Vám během Vaší současné evidence nabídnuta možnost vykonávat veřejně prospěšné práce (VPP)
- a) Ano a nastoupil jsem
 - b) Ano, ale nenastoupil jsem protože.....
 - c) Ne
- 10) Byla Vám během Vaší současné evidence nabídnuta možnost nastoupit na společensky účelné pracovní místo (SÚPM)
- a) Ano a nástup je v jednání
 - b) Ano, ale nenastoupil jsem protože.....
 - c) Ne

- 11) Byla Vám během Vaší současné evidence nabídnuta možnost pracovní rehabilitace
- a) Ano a je realizována
 - b) Ano, ale neměl jsem zájem
 - c) Ne
- 12) Pobíráte podporu v nezaměstnanosti?
- a) Ano
 - b) Ne
- 13) Pobíráte podporu při rekvalifikaci?
- a) Ano
 - b) Ne
- 14) Pobíráte dávky státní sociální podpory - Příspěvek na bydlení?
- a) Ano
 - b) Ne
- 15) Pobíráte dávky státní sociální podpory – Přídavek na dítě?
- a) Ano
 - b) Ne
- 16) Pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi – Příspěvek na živobytí
- a) Ano
 - b) Ne
- 17) Pobíráte dávky pomoci v hmotné nouzi – Doplatek na bydlení?
- a) Ano
- 18) Byla Vám během Vaší poslední evidence poskytnuta mimořádná okamžitá pomoc (MOP)?
- a) Ano
Uveďte na co.....
 - b) Ne

19) Byl Vám v posledních 5 letech poskytnut příspěvek na zvláštní pomůcku?

a) Ano

Uved'te jakou.....

b) Ne

20) Pobíráte příspěvek na mobilitu?

a) Ano

b) Ne

21) Pobíráte příspěvek na péči (jste osoba závislá na pomoci jiné osoby)?

a) Ano

Uved'te v jakém stupni ev. výši přiznaného příspěvku.....

b) Ne

22) Jste držitelem průkazu osoby se zdravotním postižením?

a) Ano s označením TP

b) Ano s označením ZTP

c) Ano s označením ZTP/P

d) Nejsem držitelem

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Pavla Primasová

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Úřad práce ČR a osoby se zdravotním postižením

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 66

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 33

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Kostka